

Slow rivers

Audyt turystyczny

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ І СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ
ТУРИЗМУ ПРИРОДНОЇ ТЕРИТОРІЇ РІКИ САН І СТРІВІГОР

PL-BY-UA
2014-2020

PODKARPACKA
Regionalna
Organizacja
Turystyczna

fot. Krystyna Sarnacka

Зміст

Загальна характеристика річки Сян	9
Інвентаризація території Сяну	13
Верхній Сян	13
Сереня ділянка Сяну	21
Нижній Сян	29
Пропозиції маршрутів для усіх категорій учасників	33
Сянок–Тирава Сольна	33
Сянок–Тирава Сольна – опис маршруту.....	34
Практична інформація – проживання	36
Маршрут Динув–Красічин	37
Динув–Слонне – опис маршруту.....	37
Слонне–Красічин – опис маршруту	38
Практична інформація – проживання	42
Флісацькі сплави на галярах – Улянув	47
Кшешув–Ніско – опис маршруту	47
Практична інформація – проживання	49
Туристичні фірми і підприємства, що організовують сплави по річці Сян	51
Залучення людей із обмеженими можливостями	55
Пропозиції нових туристичних продуктів	57
Вступні висновки інвентаризації Сяну	61
Загальна характеристика річки Стрв'яж	71
Інвентаризація території річки Стрв'яж	73
Пропозиції нових туристичних продуктів – Стрв'яж	77
Висновки інвентаризації річки Стрв'яж	79
Резюме	81

fot. Piotr Pitula

San. Odgłosy natury

Audyt turystyczny

підготували:

Sławomir Gołąb

Maciej Nabożny

Waterteam

fot. Michal Lorenc

ВСТУП

Річка Сян, розташована на території Підкарпатського воєводства – є однією із найкрасивіших у Польщі і, звичайно, приваблює туристів. Вона протікає по різних територіях, із точки зору геологічної структури, від гірських до типово низинних, це додає їй привабливості та різноманітності. Водний туризм на кожній із ділянок річки Сян, завдяки цьому, має різний характер та складність.

Підкарпатське воєводство багате на виняткові природні цінності. Вздовж річки Сян розташований Національний парк Бещади, багато ландшафтних парків і заповідників, а також територій Natura – 2000, що сприяє розвитку водного туризму, який у поєднанні з природничим туризмом у Підкарпатському регіоні може бути одним із найпривабливіших у Польщі.

fot. Waclaw Kuzio

Загальна характеристика річки Сян

Сян – це правобережна притока Вісли довжиною 457,76 км. На відріжку 54 км становить кордон поміж Польщею та Україною. Басейн площею 16 861 км², із них 14 390 км² знаходиться у Польщі та 2471 км² - в Україні. Джерело Сяну розташоване в Україні на висоті близько 925 м над рівнем моря, на південно-східних схилах г. Піняшковий у Західних Бещадах, поблизу села Сянки. На кордоні Польщі та України, біля прикордонного стовпчика 224, знаходиться джерело першої лівої притоки річки. На цьому прикордонному знаку в 1996 році була неправильно розміщена інформація про те, що тут є джерело Сяну. Тимчасом головне джерело Сяну знаходиться вище, приблизно 300 метрів на південний захід від обеліска, в центрі лісової галявини, приблизно 30 метрів від кордону з Польщею.

Назва річки, ймовірно, має протоіндоевропейську етимологію і означає 'швидкий, бистрий потік'. На галльській мові *san* означало саме 'річка'. Такі імена, як: Shannon (ірландський Siannan), Saona, Seine та San мають спільне походження. За словами Вітольда Ташицького, назва річки бере свій початок у готській мові, подібно до сусідніх Вяр та Стрвяж.

Від джерел і майже до виходу з території Карпат біля Перемишля долина Сяну меандрує. Вона глибока, врізана у флішові скелі. Сян, що протікає стрімкою течією, підмиває схили долини, в яких оголюються вертикально розташовані мілини пісковика та сланцю кросновських шарів. Ті самі флішові утворення у вигляді гострих мілин гірських порід, які місцеве населення

fol. Waclaw Kuzlo

називає бредами, виступають в руслі річки понад рівень води. На гірському відрізку з решітчастим рельєфом та відносною висотою хребтів 200–400 м Сян утворює мальовничі каньйони: між хребтом Отрит і горою Товста, між Творільним та Райським, а також в Посаді Лескій - між Мичковцями та Леско. Характерні особливості долини Сяну це: круті схили з підмитими скелями, зсуви, донні відклади та високі тераси зі скельним цоколем, на якому залягає річковий гравій. Основний напрямок річки Сян - з південного сходу на північний захід, відхиляється не лише на ділянках каньйонів, але й на характерних вигинах, найбільший із яких - вигин на схід від с. Ступосяни, між селами Дидьова та Смольник (на південний схід від хребта Отрит, і на північний схід від Магури Ступосянської). У верхній течії Сян був перекритий двома дамбами: в Соліні та в Мичковцях. У результаті було створено два водосховища для захисту від повеней тих територій, що розташовані нижче за течією. Будівництво дамб дало також можливість побудови гідроелектростанції Соліна-Мичковце. Завдяки дамбам розвивається водний туризм, збільшуючи туристичну привабливість регіону.

З Бещад річка тече до Буковського передгір'я. Між Леско та Сяноком Сян протікає широкою долиною, складеною з пісковиково - сланцевого флішу. На її правому березі, майже паралельно річці, розташовані гори Слонне, в яких Сян утворює каньйон у районі сіл Трєпче та Мендзібродзе. Далі річка тече на північ та на схід між передгір'ями Диновське та Перемиське, прямуючи до Перемишля, де закінчується її гірський характер.

Ділянка Сяну від Звезиня біля Мичковців до Перемишля є найпривабливішою для водного туризму, з найкраще розвинутою туристичною та водною інфраструктурою і базою для ночівлі. На схід від Перемишля, на території так званої Перемиської Брами, Сян повертає на північ, і знову, цього разу, остаточно, скеровується на північний-захід. На цій ділянці річка тече долиною нижнього Сяну, яка є частиною Сандомірської котловини. Сян збирає численні, невеликі притоки з Диновського передгір'я та височини Кольбушова на заході, а також з височини Тарногруд та Білгорайської рівнини на сході. На цій ділянці багаторазово змінюється ширина долини Сяну – в загальному вона широка (до 10 км), вистелена піском, вкрита луками та прибережними лісами Сольського та Сандомірського пралісів. Береги річки високі та важкодоступні, є численні меандри, болота та стариці. Сян часто протікає тут довгими прямими ділянками, а його прибережні райони захищені насипами. Сян впадає у Віслу на північний схід від Сандомежа біля Домбрувки Пньовської.

Середній нахил долини річки Сян по всій довжині становить 1,44 %. Враховуючи водосховища Соліна та Мичковце, спад на окремих ділянках такий: верхній Сян- від гирла потоку Нєгрилова до Процісного (58,5 км) - 3,5 %, Процісне-Райське (30,5 км) - 3,8 %, середній відрізок - від Звезиня до Перемишля (158 км) - 0,95 %, нижній Сян- від Перемишля до устя (173 км)- 0,31 %.

Середня витрата води становить: 50,8 м³/с у Перемишлі, 126 м³/с у Радомишлі, а максимальний діапазон зміни рівня

води коливається від 8,6 м у Перемишлі до приблизно 7 м у Радомишлі. Сян щорічно відводить до Вісли майже 4 млн. м³ води. Середня температура води становить 3,0°C взимку та 15,8°C влітку. Сян є судноплавним на ділянці довжиною 90 км - від гирла Віскока до устя до Вісли.

фот. Kamil Milewski

Інвентаризація території Сяну

Верхів'я Сяну

Сянки–Райське (довжиною 89 км)

Річка Сян придатна для сплаву на байдарці від самого гирла потоку Негрилов (Сянки). Через прикордонний характер річки на ділянці від гирла потоку до Журавіна та з огляду на її розташування на території Національного парку Бещади (VdPN) для проходження цієї ділянки необхідно отримати згоду дирекції національного парку Бещади та Прикордонної служби. На даний час керівництво VdNN дозволяє сплави від Нижньої Тарнави.

У верхній частині річки Сян, на трасі Нижня Тарнава - Райське (довжиною 65 км.), можна пройти на байдарці під час весняної відлиги, при високому рівні води. Через численні камені, поперечні скельні пороги і бічні відроги в руслі річки, сплав рекомендується досвідченим особам. Рекомендуються одномісні байдарки, якими легше маневрувати, та відповідне обладнання: захисний шолом та захисний жилет.

fot. Dorota Gmiterek

Ділянку Нижня Тарнава - Райське можна розділити на два етапи: 1) Нижня Тарнава - Процісне (довжина 35 км), 2) Процісне - Райське (довжина 30 км). Детальний опис маршруту можна знайти в путівнику «Błękitny San», опублікованому в 2005 році Регіональною Підкарпатською туристичною організацією. Водний маршрут на цій ділянці не маркований, технічні конструкції, описані в путівнику (мости, пішохідні мости), не змінилися.

У селі Сенковець, на 378 км маршруту, праворуч перед мостом є зручний вихід на берег і місце для відпочинку чи таборування. Там знаходяться дашки, туалет та місце для кемпінгу. Бещадський лісовий промоційний комплекс Lasy Bieszczadzkie, створений у 2011 році, розмістив тут інформаційні стенди з історією неіснуючих сіл Криве та Гульське. Є також, стенд що повідомляє, про одне з небагатьох у Польщі, середовище існування ескулапівого полоза, яке знаходиться у заповіднику Криве. Заповідник Криве - площею 511,73 га - створений у 1991 році. Об'єктом охорони заповідника є каньйон Сяну під хребтом Отрит із багатьма цікавими рослинними угрупованнями та екземплярами рідкісних тварин. До найбільш особливих належить ескулапів полоз, вид, який класифікується як вимираючий.

Розпочинаємо сплав в т.зв. Бещадському Мішку, де можна переночувати у готелі національного парку Бещади в Нижній Тарнаві або в Освітньому центрі державних лісів у с. Мучне. Раннє прибуття дозволить додатково ознайомитись з

природними пам'ятками Національного парку Бещади (BdPN) та Ландшафтного парку долини Сяну.

Національний парк Бещади (BdPN) та Ландшафтний парк долини Сяну, а також Цишнянсько-Ветлінський Ландшафтний парк, Словацький Національний парк Полонини, Ужанський Національний парк та Регіональний Ландшафтний парк на території України входять до складу Міжнародного Біосферного заповідника Східних Карпат.

Національний парк Бещади (BdPN) був створений в 1971 році на площі 5 582,02 га, а в 1999 році він охопив 29 201,06 га територій, що мають безцінну природничу вартість. Його унікальність це:

- ▶ типовий для цих гір ландшафт із характерним розташуванням рослинних та кліматичних поясів;
- ▶ природні лісові біоценози з фауною великих трав'янистих та хижих ссавців і численними популяціями птахів (особливо сов); бурі ведмеді, вовки, рисі, дикі коти і зубри, хижі птахи (беркут, підорлик малий, осоїд), сови (пугач, сичі, сичик-горобець, сич волохатий), а також: горіхівка, шишкар ялиновий, трипалій дятел та альпійські птахи, такі як щеврик гірський і скельна тинівка;
- ▶ полонини, що простягаються понад верхньою межею лісу, з цінним комплексом флори, зокрема рослинами субальпійського та східно-карпатського характеру; зустрічаються альпійські рослини, в тому числі: анемона нарцизоцвітна, гірчак живорідний, осока скельна, зелениця альпійська, молодило

гірське, ленець альпійський, а також види, що свідчать про приналежність Бещад до Східних Карпат, зокрема ендеміки: жовтець карпатський, мар'яник скельний, смілка карпатська, тоя східнокарпатська, буковинська та метельчата, а також гвоздика, гвоздика картузіанська та дельфіній високий

▶ мальовничі долини колишніх сіл, відомі як край долин із верховими болотами та напівприродними луками, пасовищами, травами та очеретом;

▶ багата фауна безхребетних із численними ендеміками, характерними для східно-південних, Карпатсько-Балканських районів; зустрічаються представники: одноносок, волохокрилик, двокрилик та прямокрилик.

До найпоширеніших плазунів належать: ящірка прудка та живородна, вужі: вуж звичайний, гадюка та ескулапів полоз. Хвостаті земноводні представлені карпатським тритоном та плямистою саламандрою. До безхвостих земноводних належать кумка жовточерева, ропуха звичайна та жаба трав'яна. Підчас подорожі вздовж Сяну, часто можна зустріти білих і сірих чапель, лелек, бобрів та видр.

На маршруті сплаву є природні заповідники:

▶ Заколе – заповідне торф'яне болото, частково відкрите для громадськості, охороняється рослинність верхового болота;

▶ Криве – заповідник частково відкритий для відвідувачів, охороняється ділянка каньйону Сяну біля Отриту з рідкісними групами та видами рослин і тварин, включаючи колонії ескулапівого полоза;

▶ Білоцвіт весняний у Дверніку – заповідник флористичний, закритий для туристів, поруч із дорогою Двернік-Смольник, охороняється чисельна колонія білоцвіту весняного та вологі луки.

На території національного парку Бещади та за його межами проходять природничі, природничо-історичні, природно-дидактичні та мальовничі маршрути. Залежно від тривалості перебування, варто ознайомитися з кожним із них. Водним туристам рекомендуються ті, що знаходяться поруч із маршрутом сплаву: природничо-історичний у верхній частині долини Сяну та природничий маршрут Двернік - Отрит - Хміль. Детальний опис маршрутів знаходиться на веб-сайті парку. Путівники та карти знаходяться в пунктах туристичної інформації та пунктах туристичного обслуговування на вході до району VdPN.

fot. Michał Lorenc

Практична інформація - проживання

Список місць, де можна переночувати під час сплаву верхньою частиною річки Сян від Нижньої Тарнави до Райського.

Gospodarstwo Agroturystyczne „Noclegi u Agaty”

Tarnawa Niżna 2, 38-713 Tarnawa Niżna
tel. 13 444 00 39

Baza nad Roztokami

Tarnawa Niżna 6, 38-713 Lutowiska
tel. 537 770 887, 502 194 734
e-mail: kontakt@bazanadroztokami.pl
www.bazanadroztokami.pl

Centrum Promocji Leśnictwa w Muczne

Muczne 2, 38-713 Muczne
tel. 516 824 694
e-mail: cpl.muczne@krosno.lasy.gov.pl
www.lasybieszczadzkie.pl

Gospodarstwo Agroturystyczne „Nad Wołosatką”

Janina Świergocka
Stuposiany 2/2, 38-713 Lutowiska
tel. 013 461 02 14, 662 440 958, 608 369 912
e-mail: nadwołosatka@gmail.com

Centrum Gastronomiczno-Uslugowe ZAJAZD

„Bieszczadzka Baszta”
Stuposiany 4A, 38-713 Lutowiska
tel. 608 591 550
e-mail: zajazd-baszta@wp.pl

Szkolne Schronisko Młodzieżowe PTSM

Stuposiany 9, 38-713 Lutowiska
tel. 13 461 00 48, 509 835 508
e-mail: stuposianyschroniskoptsm@wp.pl

Gospodarstwo Agroturystyczne „Pod Kosowcem”

Procisne 4, 38-713 Lutowiska
tel. 13 461 01 98, 698 578 213

Gościniec „Czereszenka”

Smolnik 35, 38-713 Smolnik Bieszczady
tel. 13 461 01 83, 698 842 063
e-mail: czereszenka@gmail.com

Gospodarstwo Agroturystyczne „Wilcza Jama”

Smolniki 23, 38-713 Lutowska
tel. 530 561 047

Gospodarstwo Agroturystyczne „Rusinowa Polana”

Dwerniczek 9, 38-713 Lutowska
tel. 603 61 95 91, 668 841 306

Gospodarstwo Agroturystyczne „Chatka Pod Trohańcem”

Dwernik 7, 38-713 Lutowska
tel. 501 654 678
e-mail: noclegi@domek-bieszczady.pl
www.domek-bieszczady.pl

Caryńska Resort & SPA

Dwernik 15, 38-713 Lutowska
tel. 13 491 22 50, 531 924 465, 531 992 942
e-mail: rezerwacje@carynska.bieszczady.pl
www.carynska.bieszczady.pl

Gospodarstwo Agroturystyczne „U Pani Basi”

Barbara Ważyńska
Dwernik 1, 38-713 Lutowska
tel. 13 461 09 03, 606 438 509
e-mail: dwernik@sisco.pl

Domki noclegowe „Bukowina Bieszczady”

Dwernik 3, 38-713 Lutowska
tel. 603 978 999, e-mail: info@bukowina.bieszczady.pl

Domki noclegowe „Leszczynowy Stok”

Dwernik 5A, 38-713 Lutowska
tel. 602 719 977
e-mail: leszczynowystok@gmail.com
www.leszczynowystok.pl

Gospodarstwo Agroturystyczne „Zacisze Pod Otrytem”

Mieczysław i Urszula Hyży
Dwernik 11b, 38-713 Lutowska
tel. 661 724 410, 607 117 366
e-mail: noclegi@podotrytem.pl

Domki noclegowe „Ryś i Miś” Barbara Obrochta

Chmiel 4a, 38-713 Lutowska
tel. 13 438 38 91, 603 317 702
e-mail: chmiel4a@op.pl

Domki noclegowe „Gwiazdne Dolistowie”

Dwernik 11A, 38-713 Lutowska
tel. 505 953 727
e-mail: dolistowie@dolistowie.pl
www.dolistowie.pl

Gospodarstwo Agroturystyczne Joanna i Ryszard Krzeszewscy
Chmiel 28, 38-713 Lutowiska
tel. 500 400 914

Domki noclegowe „Chmiel – Bieszczady U Gredka”
Chmiel 5, 38-713 Lutowiska
tel. 601 836 884

Dom noclegowy „Bieszczadzkie Marzenie”
Chmiel 8a, 38-713 Lutowiska
tel. 691 826 509

Gospodarstwo Agroturystyczne „Magiczny Zakątek”
Chmiel 27, 38-713 Lutowiska
tel. 604 792 636
e-mail: imurzanska@gmail.com
www.magicznyzakatek-bieszczady.pl

Domki letniskowe „Sękowiec w Bieszczadach”
Barbara Kuzar
38-713 Lutowiska, Zatwarnica 34
tel. 663 910 069, 13 461 08 18, 13 461 08 35

Ośrodek Wypoczynkowy „Rajska Dolina”
Rajskie 23, 38-610 Polańczyk
tel. 511 133 133
e-mail: biuro@rajskie.pl

Ośrodek Wypoczynkowy PGNiG „Rajskie”
Rajskie 17, 38-613 Wołkowyja
tel.: 13 461 91 80, 509 837 028
e-mail: owrajskie@gmail.com

Domki wypoczynkowe „Bieszczadzka Chatka”
Rajskie 17E, 38-610 Rajskie
tel. 601 295 090, 691 864 231
e-mail: kontakt@bieszczadzkachatka.pl

Середній Сян

Звежинь–Перемишль (довжина 158 км.)

На цій ділянці Сян все ще має гірський характер: він досить мілкий, у течії є кам'яні брили та, рідше, поперечні пороги та скельні платформи. Рівень води залежить від роботи електростанції в Соліні. Середній перепад води становить 0,95%, 1,7% у початковій ділянці та 0,6 % в околицях Перемишля.

Між Леско та Сяноком Сян тече широкою долиною через Буковське передгір'я, вздовж правого берега тягнуться гори Слонне, в яких біля Трепчі та Мендзибродзя річка утворює каньйон. Далі, між Диновським та Перемиським передгір'ями, річка повертає на схід і тече до Перемишля. Окрім ділянки від Звежиня до Сянока, де спостерігається обміління, кам'янисте дно, кам'яні брили та скельні пороги, Сян не є складною річкою, він придатний для сплавів навіть для початківців.

Завдяки простоті траси, численним туристичним та природничим пам'яткам, а також розвиненій туристичній інфраструктурі та наявності місць проживання, водний туризм найкраще розвивається саме на цій ділянці. Чисельні туристичні фірми організують сплави на байдарках та понтонах по всій довжині траси і на окремих ділянках.

Ділянку між Звежином та Перемишлем можна розділити на кілька етапів: Звежинь–Сянок, Сянок–Тирава–Сольна, Тирава–Сольна–Динув, Динув–Перемишль–Острув.

Ділянка Звежинь–Сянок (довжина 35 км.)

Фрагмент річки між Звежином та Сяноком дуже привабливий із точки зору ландшафту та природи. Він підходить для водного туризму, коли є високий рівень води, через те, що має кам'янисте дно та численні кам'яні брили у руслі річки. На маршруті сплаву зустрічаються вертикальні шари вапнякового карпатського флішу: скельна стіна в Мичковцях - на 315 км. водної траси, нижче села Гузеле - Скала Волянська. Минаючи село Монастирець, проходимо під горою Собень, де був створений природний заповідник Гура Собень. Це лісовий заповідник, що складається із грабового, липово-грабового лісу, карпатського букового лісу та підгірних тугаїв. У нижніх частинах є тугаї з ясенем звичайним, ялиною європейською, явором та ліщиною. Весною гірські схили розквітають: білоцвіт весняний, підсніжник звичайний, пролісок, купина та кокоричка, а в кінці червня на початку липня, квітне лісова лілія і тоя молдавська.

fot. Krzysztof Zajączkowski

На берегах вигину Сяну біля села Мичковце зустрічається галасове зілля та рідкісна папороть - страусове перо. Тут є також нерестовища та місця, де живуть унікальні екземпляри форелі, харіуса та дунайського лосося.

Ця ділянка була докладно описана у путівнику *Błękitny San*². Описані гідротехнічні споруди залишилися незмінними, натомість із маркування залишилось:

- ▶ 330,2 км маршруту – Звезинь – початок водного маршруту, зручне місце для початку сплаву та кемпінг біля броду;
- ▶ 328,7 км – маркування гідроелектростанції на мості під'їзної дороги;
- ▶ 322,1 км – маркування гирла річки Гочевки;
- ▶ 317,1 км – кемпінг у Леско - інформаційний стенд - замок Кмітів;
- ▶ 301,8 км – Загуж – Заслав - маркування штучного порогу на водозаборі, встановлене туристичною компанією „Kajaki – Sanok”;
- ▶ 300,6 км – кілометрова мітка, розміщена на огорожі приватної власності, навпроти устя річки Ослави.

fol. Krystyna Sarnacka

² M. Lityński, *Błękitny San*, op. cit., s. 44–52.

Практична інформація – проживання

Список місць, де можна переночувати на маршруті Звєжинь-Сянок

Ośrodek Wypoczynkowo-Rehabilitacyjny Diecezji Rzeszowskiej „Caritas Myczkowce”

Myczkowce 10A, 38-623 Uherce Mineralne
tel. 13 461 83 70, 13 460 88 00
e-mail: myczkowce@myczkowce.org.pl
www.myczkowce.org.pl

Gospodarstwo Agroturystyczne „Pod Dębami”

Zwierzyń 36A, 38-623 Uherce Mineralne
tel. 609 343 660

Gospodarstwo Agroturystyczne „Willa u Danusi”

Zwierzyń 31 k. Soliny, 38-623 Uherce Mineralne
tel. 13 461 80 21, 791 12 0 349
e-mail: udanusi@poczta.fm

Gospodarstwo Agroturystyczne „Nad Sanem”

Zwierzyń 46a, 38-623 Uherce Mineralne
tel. 13 461 85 67, 665 962 239

Gospodarstwo Agroturystyczne „Dom nad Sanem u Asi”

Średnia Wieś 76, 38-604 Średnia Wieś
tel. 880 624 753

Domki letniskowe Sylwia i Wojciech Łuczejko

Hoczew 124, 38-604 Hoczew
tel. 693 705 663, 605 350 200

Hotel „Salamandra”

Hoczew 155, 38-604 Hoczew
tel. 13 469 43 78, 693 033 506, 784 626 829
e-mail: info@salamandra-hotel.pl

Pensjonat „Głowatka”

Łączki 75A, 38-600 Łączki
tel. 883 724 924

Domki noclegowe „Pod Batem”

Łączki 71, 38-600 Lesko
tel. 510 283 403

Domki noclegowe „Fajne Miejsce” Magdalena Czmyr
Łączki k/Leska, 38-600 Lesko
tel. 697 713 134, 537 899 666
e-mail: fajnemiejsce@onet.pl
www.bieszczady-fajnemiejsce.pl

Pensjonat „Gawra”
Łączki 80, 38-600 Lesko
tel. 13 469 60 60, 730 696 060

Gospodarstwo Agroturystyczne „Pod Świerkami” Monika
i Bernard Stawscy
Huzele 106, 38-600 Lesko
tel. 601 275 249, e-mail: monia1974@onet.eu

Dom noclegowy „Gościniec nad Sanem”
ul. Turystyczna 8, 38-600 Lesko
tel. 604 790 070, 604 790 060
e-mail: recepcja@gosciniecnaosanem.pl

Hotel „Zamek”
ul. Piłsudskiego 7, 38-600, Lesko
tel. 13 469 62 68
e-mail: zamek@gat.pl

Domki Letniskowe „Spokojne Miejsce” Marek Woliński
Huzele 29, 38-600 Lesko
tel. 602 283 116, 660 425 751
e-mail: spokojnemiejsce@interia.pl

Dom noclegowy „Pokoje nad Sanem”
ul. Wolańska 22, 38-600 Lesko
tel. 723 972 067, 605 285 509

Domki noclegowe „Nad Sanem”
Postołów 58, 38-600 Lesko
tel. 609 470 895

Gospodarstwo Agroturystyczne „Manasterzec”
/ „W dolinie Sanu”
Manasterzec 101, 38-600 Lesko
tel. 604 466 465
e-mail: saramatom@gmail.com
www.manasterzec.pl

Domki noclegowe „Osada Załuż”
Załuż 3, 38-500 Sanok
tel. 514 013 629, e-mail: biuro@osadazaluz.pl
www.osadazaluz.pl

Gospodarstwo Agroturystyczne „Sianki”

Zatuż 81, 38-500 Sanok

tel. 603 78 77 45

e-mail: sianki@sianki.pl

www.sianki.pl

Dom Turysty PTTK

ul. Mickiewicza 29, 38-500 Sanok

tel. 13 463 14 39, 732 713 489

e-mail: domturysty@domturysty.net.pl

www.domturysty.net.pl

Hotel „Bona”

ul. Białogórska 47, 38-500 Sanok

tel. 13 464 65 05, 13 464 75 05, 13 464 15 20, 669 464 616

e-mail: hotel@bonasanok.pl

www.bonasanok.pl

Ділянка Сянок–Тирана Сольна (довжина 11,8 км)

Маршрут буде у подальшому детально описаний, як пропозиція для організації туристичних сплавів на байдарках та понтонах.

Ділянка Тирана Сольна–Динув (довжина 39,1 км)

На даній ділянці Сян тече між Перемиським та Диновським передгір'ям, меандруючи поміж луками, полями та лісами. Річка приблизно 50 м шириною, легко проходиться під час сплаву. Іноді в течії з'являються кам'яні брили і кам'янисті мілини, що вимагають обережності. Єдине небезпечне місце - маркований довгий скельний поріг, так званий Пташиний Ускок, що знаходиться на 268,7 км маршруту. Його можна подолати, обережно проходячи близько до правого берега річки. По дорозі минаємо кілька туристичних сіл із котеджами, розташованими на березі: Темешів, Кшеменна (де є пором, що перетинає річку, і знаменитий ресторан „U Schabińskieј”, де можна переночувати), Вара та Нозджець. На маршруті небагато облаштованих місць для відпочинку. Виняток – це місце поруч із пішохідним містком у Вітрилові, на шляху до Улуча, яке обладнане лавками під дашком. У Кшеменні та Динові є зручні місця, створені для велосипедистів, які прямують природничо-освітньо-туристичним маршрутом Долина Сяну. Кемпінги, запропоновані в путівнику *Błękitny San*³, більше не придатні для використання. Описані там мости, пороги та пішохідні мости ще існують. Маркування, які залишаються, це:

▶ 281,3 км – кілометрова мітка в Тирана-Сольна;

▶ 271,4 км – пішохідний місток у Вітрилові, знак, що повідомляє про сусіднє село Улуч, встановлений туристичною компанією „Kajaki – Sanok”;

▶ 268,7 км – попереджувальний знак, Птасі Ускок (на повороті ліворуч) та знак туристичного підприємства „Kajaki – Sanok” (200 м нижче праворуч);

▶ 264,7 км – Кшеменна - знак, розміщений поруч з поромною переправою, що повідомляє про місце для кемпінгу.

Ділянка Динув–Острів–Перемишль (довжина 70,9 км)

Річка Сян на ділянці від Динова до Перемишля ще має характер гірської річки, проте проходження цієї ділянки не повинно бути складним навіть для початківців. Ця ділянка рекомендована для загального водного туризму, в тому числі для сімей із дітьми та шкільних груп. Вся ділянка річки досить мілка, має кам'янисте дно, течія швидка, є кам'яні брили та скелясті мілини. Скельні пороги трапляються епізодично, але подолати їх не складно. Ця ділянка дуже мальовнича, оскільки Сян тече поміж горами, лісами, луками та полями, має довгі прямі ділянки. Маршрут тут найкраще промаркований, порівняно з іншими ділянками та найкраще організований із точки зору туристичної інфраструктури. На маршруті є: багато обладнаних місць відпочинку, комунальних та приватних, місця для наметів, бази відпочинку та агротуристичні садиби, розташовані на березі річки, де також можна переночувати, якщо планується кількадедний сплав. Туристичні фірми організують сплави на байдарках та понтонах по всій

³ М. Lityński, *Błękitny San*, *op. cit.*, s. 52–55.

довжині маршруту або на вибраній ділянці. Уздовж Сяну є безліч природничих пам'яток, заповідних територій, природничих маршрутів, заповідників та пам'яток природи. Вони будуть обговорені в подальшій частині дослідження, як частина опису маршруту, запропонованого для загального водного туризму. Уздовж річки Сян пролягає велосипедний маршрут Green Velo. Пункти обслуговування велосипедистів, що належать до його інфраструктури, так звані MOR розташовані у Динові, Бахуві та Чижині. Вони обладнані лавками зі столами під дашком. Оскільки вони розташовані біля річки, учасники сплавів, також, можуть ними скористатися. Кількість гідротехнічних споруд, описаних у довіднику Błękitny San, не змінилася. Однак паромна переправа на дорозі до Диленгової (старий пором на лівому березі річки, описаний на 236,6 км) більше не існує, а на 206,3 км маршруту, на місці поромної переправи в Чижині був побудований автомобільний міст, що веде до Кшивчи.

Розмітка на маршруті:

- ▶ 236,6 км – Бахожець – Пасекі – інформаційна табличка про історичний костел 1763 року, розташований за 2 км у с. Бахожець;
- ▶ 232,1 км – Слонне – позначка відстані, розміщена на пішохідному мості;
- ▶ 227,5 км – Вибжеже – позначка відстані, розміщена на пішохідному мості;

- ▶ 221,7 км – Іскань – позначка відстані, розміщена на автомобільному мості;
- ▶ 215,9 км – Бахув – позначка відстані, розміщена на пішохідному мості;
- ▶ 176,5 км – Острув – знак, що вказує на штучний поріг, що знаходиться у цій місцевості, розташований на правому березі річки, та інформаційний знак, що вказує на безпечну бухту перед порогом.

Низинний Сян

Перемишль – устя до Вісли (довжина 173 км)

Річка Сян від Перемишля до устя до Вісли має низинний характер. Річка широка - до 150 м - і тече плавними меандрами. Є прямі ділянки, часто довжиною більше 1 км. Дно поступово змінюється з кам'янистого на піщане, на нижній ділянці є довгі піщані коси, острови та мілини. Там Сян може бути підступним через перепади глибин (від мілководдя на середині річки до 2 м глибини) та через досить швидку течію та підмиті береги. Береги Сяну на цій ділянці часто недоступні: високі, вертикальні та вкриті рослинністю, що робить неможливим вихід на берег. Мало обладнаних місць для відпочинку. У верхній частині маршруту є каменисті пляжі, у нижній частині - піщані береги та поромні переправи, до річки підведені дороги, щоб фермери набирали воду для поливу. Єдиними обладнаними зонами відпочинку є MOR-и велосипедного маршруту Green Velo, що проходить поруч. Низинна ділянка проста та легка для сплавів усіх рівнів кваліфікації. Від Ярослава Сян придатний не лише для байдарок та понтонів, а й для човнів із плоским дном та підвісними моторами. На цій ділянці небагато кемпінгів, причалів, туалетів і сміттєвих баків. Зручні кемпінги знаходяться біля поромних переправ, де гміни викошують траву біля під'їздів до порома. Пороми на цій ділянці знаходяться у Вишатицях, Манастежі та Пньовському Чекаї.

Можна таборувати біля непрацюючого порому в Нелепковіцах, де є лавки під дашком. На жаль, облаштування території більше не підтримується. Місце для таборування також знаходиться в Улянові, там, де розпочинаються сплави компанії „Flisackie Spływy” Мечислава Лабендзкого. На шляху з Перемишля до устя Сяну до Вісли є багато зручних і чарівних місць із хорошим доступом зі сторони води, де можна таборувати в наметах. Ці місця не обладнані.

Низовинна ділянка Сяну вже не така приваблива з точки зору ландшафту, як ділянки, розташовані у верхній частині річки. Річка тече по долині, з високими, зарослими кущами, важкодоступними берегами, де вихід на берег неможливий. Рідко зустрічаються ліси чи відкритий простір сільськогосподарських угідь. Вздовж берегів переважно ростуть верби та вільхи. Мальовничості додають природні лісисті острови та піщані мілини, де можна перепочити.

Вся довжина річки Сян включена в зону Natura 2000, охороняються не тільки природні складові, але й місця, сформовані людиною та підтримувані завдяки його діяльності. Поруч із маршрутом не має заповідників природи, але туристам, що перебувають у цій місцевості кілька днів,

пропонується відвідування тих, які знаходяться недалеко. В околицях Перемишля є заповідники: Леонціна (охороняється клокичка пірчаста) та Вінна Гура (охороняється степова вишня та австрійський льон, який охороняється, також, у заповіднику Ями). Варто порекомендувати єдине в нашій країні природне місце понтійської азалії, розташоване у Волі Зарчицькій в гміні Нова Сажина, через яку протікає Сян. В околицях Лежайська є лісовий заповідник Ляс Кляшторний. Це одне з небагатьох місць, де можна побачити, як колись виглядав Сандомирський ліс. Рекомендується також подивитися унікальний дендропарк в Болестрашицах.

Шлях від Перемишля до устя до Вісли описаний у путівнику *Błękitny San*⁴. Порівняно з описом 2005 року відбулись такі зміни:

- ▶ 141,5 км – вздовж автомагістралі А4 побудований міст;
- ▶ 110 км – Нелепковіце – описаної поромної переправи не існує.

Розмітка на маршруті:

- ▶ 160,3 км – станція ПКП Медика – на правому березі таблиця, що інформує про охоронну зону для забору води для залізничної станції;
- ▶ 135,6 км – на правому березі, перед автомобільним мостом у Радимно, знаходиться знак, що забороняє причалування;
- ▶ 97,7 км – автомобільний міст в Убешині - на правому березі знак заборони причалування;
- ▶ 95,5 км – знак, який повідомляє про висоту високовольтної лінії, що проходить над маршрутом, знак практично нечитабельний;

- ▶ 47 км – інформаційний знак про можливість виходу з води, розташований на правому березі, у місці, де починаються сплави Мечислава Лабендського, місце для відпочинку та таборування;
- ▶ 46,5 км – Улянув – інформаційний знак відстані, розміщений на автомобільному мості;
- ▶ 30,0 км – вхід у канал, що подає воду до електростанції, заборонний знак на лівому березі, аналогічний знак на правому березі;
- ▶ 29,7 км – вихід випускного каналу електростанції: знак заборони проїзду, знак обмеження – обмеження судноплавного руху, інформаційний знак – вихід з води, лівий берег, заборона купання;
- ▶ 22,6 км – лівий берег, нерозбірливий заборонний знак, ймовірно, йдеться про дві труби, що низько над водою;
- ▶ 19,3 км – Кемпа Жечицка - інформаційний знак, високовольтна лінія на висоті 10 м, розташована на лівому березі, перед залізничним мостом;
- ▶ 12,5 км – Майдан Збидньовський – інформаційний знак, високовольтна лінія на висоті 14,6 м;
- ▶ 112,1 км – знак заборони причалування на правому березі, на висоті високовольтної лінії;
- ▶ 4,2 км – Чекай Пньовський – три знаки, розміщені вертикально: інформаційний знак - поромна переправа, наказовий знак не перевищення швидкості 12 км / год., наказовий знак подання звукового сигналу;
- ▶ 4,0 км – інформаційний знак - переправа на поромі, вихід з води, Чекай Пньовський;

⁴ М. Lityński, *Błękitny San*, *op. cit.*, s. 86–105.

► 3,9 км – три знаки, розміщені вертикально: інформація про переправу поромом, наказовий знак не перевищення швидкості 12 км / год., наказовий знак подачі звукового сигналу.

fot. Jan Sotek

fol. Sławomir Zieliński

Пропозиція універсальних Туристичних маршрутів для байдарок

Сянок–Тирава-Сольна – довжина 11,8 км, тривалість: 2-3 години

Маршрутом найчастіше зустрічаються туристи, які відпочивають у Бещадах. На цій ділянці Сян є нескладною річкою, нею можуть сплавлятися недосвідчені туристи і сім'ї із дітьми. Всі туристичні фірми, що працюють в Бещадах, пропонують сплави на байдарці або понтоні за цим маршрутом, тому він загальнодоступний і туристи можуть вибрати відповідний варіант. Участь у сплаві на байдарках є великою атракцією, яка збагачує пропозицію дозвілля для туристів, що відпочивають в Бещадах, а також заохочує до активного та здорового відпочинку. Для початківців - це шанс дізнатися про нову форму фізичної активності. Приїзд до

Сянока надає можливість відвідати визначні пам'ятки міста, до яких належать: Історичний музей і розташовані там: найбільша колекція робіт громадянина Сянока - Здзіслава Бексінського та багата колекція ікон. Загальнодержавною визначною пам'яткою є також музей під відкритим небом в Сяноці - музей Народної Архітектури.

Водний шлях від Сянока до Тирави-Сольної є одним із найпривабливіших водних маршрутів в Польщі з точки зору ландшафтів та краєвидів. На цій ділянці Сян протікає біля підніжжя Слонних гір, з перспективи води можна споглядати

унікальні краєвиди. Незважаючи на гірську природу річки Сян на цій ділянці, кам'яністі мілини та поодинокі валуни, маршрут легкий і подорож принесе тільки задоволення.

Можна розпочати сплав з автостоянки на лівому березі, перед Білогурським мостом, що веде до музею під відкритим небом - музею Народної Архітектури. Тут є хороше місце для паркування автомобіля та зручний спуск до річки по дерев'яних сходах. Організовані сплави на байдарках починаються на галявині за мостом з правого боку річки. Фірми пропонують трансфер - перевезення на початок маршруту та повернення. Сплав на байдарках може бути частиною інтеграційного заходу, який закінчується багаттям в центрі Відпочинку та Дозвілля „Diabla Góra”.

Сянок–Тирава Сольна – опис маршруту

- ▶ 293,1 км – початок сплаву, паркінг на вул. Бялогорська перед мостом, спуск до річки по дерев'яних сходах, за мостом – кам'яниста мілина і поодинокі кам'яні брили, на правому березі вертолiтний майданчик Медичної Авіаційної Рятувальної служби, на правому березі - зони відпочинку і поля, річка тече біля підніжжя Ландшафтного парку Слонних гір;
- ▶ 291,8 км – село Трепча на лівому березі, початок каньйону Сяну через гори Слонне, прохід повз острів, що знаходиться на рівні очисних споруд;
- ▶ 290,3 км – гирло потоку Саночек, на лівому

березі приватний хостел „Przystań Trepcza”, початок великого меандру Сяну; при низькому рівні води сплав ускладнюють кам'яністі мілини в течії, з правого боку проходимо повз оголені фрагменти карпатського флішу;

- ▶ 288,2 км – Мендзибродзе, в селі є колишня церква 1900 року (нині -католицький костел) - зручний вихід з води та можливість відпочити на лівому березі, далі - літні будинки на лівому березі;

- ▶ 285,3 км – Лішна - гирло потоку Хохлянські, є дорога на берег Сяну, можна вийти на берег та перепочити;

- ▶ 284,2 км – на лівому березі село Дембна, гирло Дембнянського Потоку, Мжиглуд-Підляс;

- ▶ 281,3 км – Тирава Сольна - саперний міст, перед мостом база відпочинку, ресторан, літні будиночки, за ним гирло потоку Тиравка, в селі знаходиться дерев'яна церква св. Івана Хрестителя з 1837 року з історичним інтер'єром;

- ▶ 281,1 км – кінець маршруту для байдарок, база відпочинку та дозвілля „Diabla Góra” з літніми будиночками, рестораном, місцем для багаття та можливістю організації інтеграційного заходу; недалеко знаходиться Мжиглуд – село, колись містечко, де збереглася дерев'яна забудова, на малому ринку-пам'ятник Владиславу Ягеллі, відбудований після війни.

Можна продовжити маршрут на наступній ділянці річки Сян, однак це займе більше часу. Сплав на байдарках можна закінчити в Добрій або у Вітрилові

біля пішохідного мосту на дорозі, що веде до церкви в Улучі (промаркований маршрут ікон). Для продовження подорожі до порому в Кшемені необхідно подолати скельний поріг, так званий Пташиний ускок, що може бути небезпечним для недосвідчених в керуванні байдарками.

fot. Elżbieta Wyrzykowska-Rup

Практична інформація - проживання

Список місць, де можна переночувати на запропонованому маршруті

Gospodarstwo Agroturystyczne „Sianki”

Załuż 81, 38-500 Sanok

tel. 603 78 77 45, e-mail: sianki@sianki.pl

www.sianki.pl

Dom Turysty PTTK

ul. Mickiewicza 29, 38-500 Sanok

tel. 13 463 14 39, 732 713 489, 795 745 860

e-mail: domturysty@domturysty.net.pl

www.domturysty.net.pl

Hotel „Bona”

ul. Białogórska 47, 38-500 Sanok

tel. 13 46 46 505, 13 46 47 505, 13 46 41 520, 669 464 616

e-mail: hotel@bonasanok.pl

www.bonasanok.pl

Dom noclegowy „Ranczo Bieszczady” Janusz Królicki

Mrzygłód 18, 38-503 Mrzygłód

tel. 723 897 627, e-mail: domek@ranczobieszczady.pl

www.ranczobieszczady.pl

Domki noclegowe „Przystań nad Sanem” (sezonowo)

Tyrawa Solna 1, 38-503 Mrzygłód

tel. 13 4408580, 535 591 808

e-mail: przystannadsanem@gmail.com

Ośrodek Wypoczynkowy „Diabla Góra”

Tyrawa Solna 121, 38-500 Sanok

tel. 606 997 733

e-mail: cezarybielawski@o2.pl

Gospodarstwo Agroturystyczne „Umilenie”

Mrzygłód 80, 38-503 Mrzygłód

tel. 603 968 329, 603 561 329

e-mail: agro.umilenie@gmail.com

Domki noclegowe „Noclegi u Tediego”

Mrzygłód 153, 38-503 Mrzygłód

tel. 782 092 081

Маршрут Динув–Красічин – 54 км, тривалість: 1-2 дні

Менш досвідчені туристи можуть розділити цю ділянку на два етапи: 1) Динув-Слонне (довжина 16 км, тривалість: 3-4 год, сімейний маршрут), 2) Слонне-Красічин (довжина 36 км, тривалість: 5-7 год.)).

Водний маршрут від Динова до Красічина рекомендують туристам з невеликим досвідом та новачкам. Це нескладний, мальовничий та привабливий маршрут. Сплав на байдарках через малолюдні райони, чарівні ліси та мозаїку полів і лук, серед незайманої природи, сподобається всім, хто прагне безпосереднього контакту з природою. Річка Сян протікає серед лісистих низьких пагорбів Перемиського та Диновського передгір'я, повз літні курорти з місцями для відпочинку чи табору, підготовленими місцевою владою або приватними власниками. Такі місця обладнані лавками з дашками та сміттевими баками, а в селах Слонне та Вибжеже додатково є пірси, що полегшують вихід з води та швартування байдарки чи понтона. Добре обладнані місця відпочинку є в Бахожеці-Пасеці та Чижині. Вздовж маршруту, у Слонне та Красіцах, є туристичні осередки з літніми будинками, розташованими на березі, серед лісу. У районі також багато агротуристичних садиб. Маршрут для сплавів від Динова до Красічина найкраще організований та вартий рекомендації, враховуючи

його привабливість, незайману природу, стенди, туристичну інфраструктуру та місця проживання. Промарковані велосипедні маршрути вздовж річки Сян, численні архітектурні пам'ятки та різноманітність місць проживання дозволяють рекомендувати та рекламувати цю частину Підкарпаття, як надзвичайно привабливу туристичну локацію, що надає можливість різноманітного активного відпочинку.

Туристичні фірми, які працюють в регіоні, займаються організацією сплавів і активного відпочинку.

Динув–Слонне – опис маршруту

- ▶ 247,9 км – автомобільний міст у Динуві – сплав можна почати на трав'яному паркінгу за адресою вул. Санова, на лівому березі Сяну, за 200 м від мосту, де є зручний спуск до води та можливість спуску байдарок; схожа локація знаходиться на 300 м нижче цього місця - там також є хороший під'їзд, лавки з дашком та можливість таборування;
- ▶ 247,4 км – Динув-Барткувка - обладнане місце відпочинку чи таборування, MOR маршруту Green Velo, туалет близьенько у лісі (потребує ремонту);
- ▶ 245,5 км – гирло потоку Динівка, Сян повертає на схід, протікає серед лук і полів, низьких, доступних берегів з численними гальковими пляжами;

- ▶ 245,0 км – очисна споруда, за нею гирло потоку Уленька;
- ▶ 242,1 км – устя струмка Шклярка, за ним село Бахожець-Полянки, острів у руслі річки, на березі - літні будинки; на правому березі розташовані лісисті пагорби Ландшафтного парку Диновського передгір'я;
- ▶ 237,1 км – гирло потоку Ріка;
- ▶ 236,6 км – Бахужець-Пасекі - недіючий пором по дорозі до Сельниці, на правому березі місце відпочинку з лавками під дашком, у с. Бахужець є костел збудований у 1763 році;
- ▶ 235,8 км – біля вигину, що починає черговий каньйон Сяну, приватний прибережний хостел на лівому березі, річка є кордоном природного заповідника Козігарб;
- ▶ 234,3 км – Сельниця - новозбудований автомобільний міст на дорозі до Слонне, за мостом, на правому березі - гирло потоку Дилонгувка;
- ▶ 233,8 км – на лівому березі - агротуристична садиба Веслава Плогого, причал для байдарок, організація сплавів на байдарках, обладнаний кемпінг з дашками, туалетом та душем;
- ▶ 232,1 км – Слонне - підвісний пішохідний місток, перед ним, на правому березі, База відпочинку „Зелена Поляна”, за містком, ліворуч, наметове поле, недалеко - численні агротуристичні садиби, де можна переночувати. Кінець одноденного маршруту.

Слонне–Красічин – опис маршруту

- ▶ 232,1 км – Слонне - початок сплаву на байдарках - кемпінг на лівому березі Сяну, за підвісним пішохідним мостом; Сян явно прискорюється, русло річки опускається приблизно на 2 м, на нижчому рівні води видно скелясті мілини та поодинокі кам'яні брили, річка тече пологими вигинами, праворуч - Ландшафтний парк Перемиське передгір'я;
- ▶ 227,5 км – Вибжеже - пором і підвісний пішохідний місток, ще одне курортне село з обладнаними місцями для таборування: праворуч за поромом – з лавками під дашком, інші - на лівому березі в самому селі; один з небагатьох на маршруті пірс для байдарок, поруч - продуктовий магазин, в селі є багато агротуристичних садиб, де можна переночувати;
- ▶ 226,3 км – устя Дрогобички поблизу Дубецька - ландшафт змінюється, Сан відхиляється на північ, береги дикі і важкодоступні, численні кам'яністі мілини, які при низькому рівні води ускладнюють сплав; у Дубецьку є замок Красіцьких (невидимий з води), де Францішек Карпінський написав текст однієї з найпопулярніших польських колядок – *Bóg się rodzi* (Бог народився), зараз там є комфортабельний готель та ресторан - Замок Дубецько;
- ▶ 224,6 км – на лівому березі гирло потоку Каміонка, Сян повертає на південь, по дорозі чергові меандри;
- ▶ 222,8 км – на лівому березі гирло потоку Свінка, далі на довшій ділянці Сян тече без вигинів;

- ▶ 221,7 км – Іскань, автомобільний міст на трасі Дубецько-Бірча, під мостом зручне місце для виходу з води на короткий відпочинок;
- ▶ 219,8 км – гирло потоку Яворник - ландшафт змінюється, праворуч Баховські ліси;
- ▶ 217,8 км – гирло потоку Стопниця на правому березі, перші будинки;
- ▶ 215,9 км – Бахув – підвісний пішохідний місток, з правої сторони MOR маршруту Green Velo, лавки з дашком, вихід з води крутим схилом, зручний вихід на лівий берег - за пішохідним мостом;
- ▶ 213,3 км – Бабіце – недіюча поромна переправа, на правому березі, біла пором, зручний вихід на берег, за поворотом з права острів у руслі річки;
- ▶ 209,4 км – Русельчице - зручний вихід з води, кам'янистий пляж на місці, де колись переплавлялись човни,
- ▶ 206,3 км – Кшивча – на дорозі до с. Хижина, з правої сторони, на місці не діючого річкового порому - дуже добре обладнане місце для відпочинку та таборування, лавки під дахом та камін, тут проходить велосипедний маршрут Green Velo; русло річки широче, Сян тече поміж полями і луками;
- ▶ 205,5 км – гирло струмка Чижинка на правому березі;
- ▶ 204,7 км – гирло потоку Каміонка на лівому березі, довга пряма ділянка маршруту, на горизонті з'являються лісисті пагорби, ще один каньйон Сяну, початок мальовничої ділянки маршруту;

- ▶ 201,3 км – Холовіце – гирло потоку Копія, гарний кам'янистий пляж і місце для купання, що залишилася від неіснуючого курорту, на березі - літні будинки, нижче за течією - два острови, знову літні будиночки на березі, в селі церква Чуда св. Михаїла Архангела;
- ▶ 198,9 км – бетонний спуск та кам'янистий пляж захованого в лісі курорту „Перла Сяну” в с. Красіце, проживання в літніх будинках, катання на конях, на другому березі – будинки села Мельнув;
- ▶ 195,8 км – Красіце – підвісний міст, MOR велосипедного маршруту Green Velo, лавки під дахом;
- ▶ 195,3 км – гирло потоку Ольшанка на правому березі;
- ▶ 191,1 км – Красічин – підвісний міст, праворуч, за мостом, кам'янистий пляж, зручний вихід із води та місце для відпочинку, кінець водного маршруту.

У Красічині знаходиться палацово-парковий комплекс Красіцьких 1592 року, який варто оглянути. У селі є багато варіантів, де заночувати: у замковому готелі – Замково-парковий комплекс у Красічині - та в багатьох агротуристських садибах. Красічин є зручною точкою з якої варто розпочинати піші, велосипедні та автомобільні маршрути у Перемиському та Диновському передгір'ях.

У гмінах, що знаходяться між Диновом та Перемишлем, є багато природничих пам'яток, заповідників та маршрутів:

- ▶ заповідник Леончина у м. Тарнавка, гміна Красічин, розташований на правому березі річки Сян, охороняється природне насадження клокички південної; це єдиний об'єкт найсуворішої охорони цього виду в Польщі;
- ▶ заповідник Бжоза-Чарна в Жечполі;
- ▶ заповідне торфовище Бродушурки;
- ▶ лісовий заповідник Пшелом Голублі.

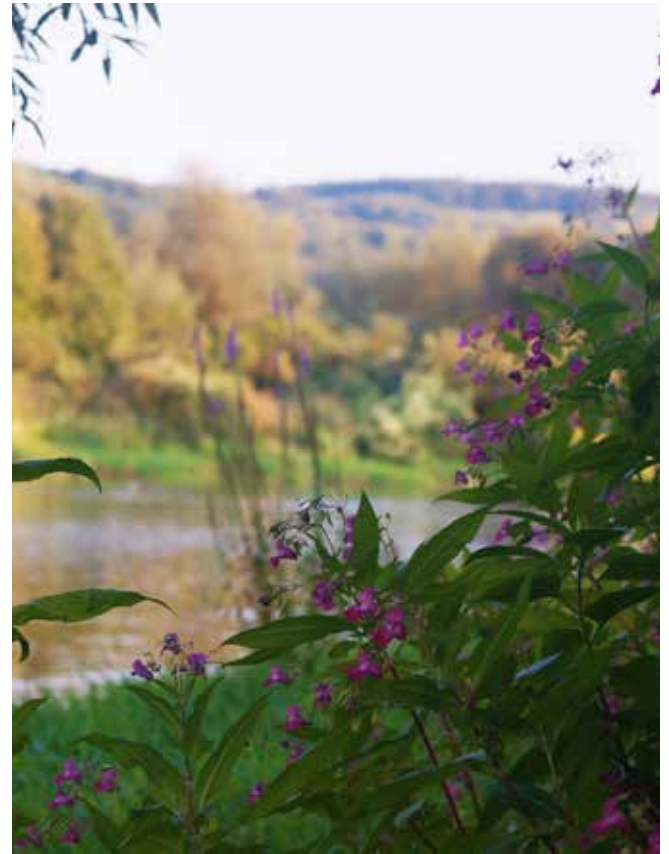
Природничі та дидактичні маршрути біля річки Сян:

- ▶ природничо – дидактичний Вінне-Підбуковіна в заповіднику Бродушурки;
- ▶ природничо – культурний, Do Ralla в Красичині.

Детальний опис є в путівнику «Zielone Podkarpacie» та на веб-сайті www.zielonepodkarpacie.pl.

Територією ландшафтного парку Перемиське передгір'я проходить Східний велосипедний маршрут Green Velo

Водний маршрут від Динова до Красічина варто рекламувати як унікальну туристичну та природничу пам'ятку Підкарпатського воєводства. Навіть кілька днів перебування у цій частині регіону гарантує туристам, що люблять активний відпочинок, задоволення та багато позитивних вражень.

fot. Elżbieta Biernasiewicz

Практична інформація – проживання

Список місць, де можна переночувати на маршруті Динув - Красічин

Domki wypoczynkowe „U Schabińskiej”

Krzemienna 190, 36-204 Dydnia

tel. 797 334 670

e-mail: krzemienna@uschabinskiej.pl

www.uschabinskiej.pl/krzemienna-nad-sanem

Gospodarstwo Agroturystyczne „Nad Stawami”

Siedliska 100, 36-245 Nozdrzec

tel. 604 633 099

Gospodarstwo Agroturystyczne „Na Folwarku”

Dąbrówka Starzeńska 12, 36-065 Dynów

tel. 694 276 850

Gospodarstwo Agroturystyczne „Za Torami”

Bachórz 16 b, 36-068 Bachórz

tel. 693 524 240

Gospodarstwo Agroturystyczne „U Michała”

Bachórz 163b, 36-068 Bachórz

tel. 692 587 705

Gospodarstwo Agroturystyczne „Sołtysówka”

Słonne 3, 37-750 Dubiecko

tel. 698 344 347

Gospodarstwo Agroturystyczne Wiesław Płowy

Słonne 87B, 37-750 Dubiecko

tel. 600 302 165

Gospodarstwo Agroturystyczne „Pod Bocianem”

Tomasz Paściak

Bachórz 111a, 36-068 Bachórz

tel. 501 142 790

Gospodarstwo Agroturystyczne „Przy Cesarskim Gościńcu”

Zofia Marszałek

Ulanica 7, 36-065 Dynów

tel. 16 652 15 27

Gospodarstwo Agroturystyczne „Na Folwarku”

Jan Ostafiński

Dąbrówka Starzeńska 12, 36-065 Dynów

tel. 16 652 38 11, 16 732 41 05, 694 276 850

Gospodarstwo Agroturystyczne „Drewniany Domek”

Janina Cichocka

Dylałkowa 113, 36-069 Dylałkowa

tel. 16 652 35 13, 721 646 680

Gospodarstwo Agroturystyczne Gizela i Mateusz Szałajko

Bachórz 251, 36-068 Bachórz

tel. 16 652 30 87, 697 847 555

Gospodarstwo Agroturystyczne „U Michała” Michał Paściak

Bachórz 163b, 36-068 Bachórz

tel. 16 652 31 98, 662 654 718

Gospodarstwo Agroturystyczne Tadeusz Krawiec

Dąbrówka Starzeńska 27, 36-065 Dynów

tel. 608 440 256

Gospodarstwo Agroturystyczne Monika Sochacka

Bachórz 4, 36-068 Bachórz

tel. 504 730 421

Gospodarstwo Agroturystyczne Wojciech Domin

Harta 453, 36-067 Harta

tel. 505 077 667

Gospodarstwo Agroturystyczne „Pod Garbem”

Marta Chrobak

Bachórz 113, 36-068 Bachórz

tel. 510 908 049

Gospodarstwo Agroturystyczne „U Grodzia”

Dąbrówka Starzeńska 20A, 36-065 Dynów

tel. 600 792 435

Gospodarstwo Agroturystyczne

Bogumiła i Jerzy Nowakowie

Słonne 3, 37-750 Dubiecko

tel. 16 651 17 66

www.agro-slonne.www4b.pl

Gospodarstwo Gościnne Kaszycka Bernarda

Wybrzeże 5A, 37-750 Dubiecko

tel. 889 216 116

Gospodarstwo Agroturystyczne „Jastrząb” Beata Galej

Drohobyczka 300, 37-750 Dubiecko

tel. 16 675 56 40, 608 091 029

e-mail: beatagalej@wp.pl

www.agroturystyka-jastrzab.pl

Gospodarstwo Agroturystyczne „Agroturystyka Kosztowa”
Józefa Lech
Kosztowa 24A, 37-750 Dubiecko
tel. 607 374 939

Gospodarstwo Agroturystyczne „Willa pod dębem”
Grażyna Bukowińska
Winne-Podbukowina 21, 37-750 Dubiecko
tel. 16 652 17 85, 784 995 305

Gospodarstwo Agroturystyczne „Zielony domek”
Wiesława Kucharczyk
Wybrzeże 5B, 37-750 Dubiecko
tel. 533 500 103

Gospodarstwo Agroturystyczne „Domek nad stawem”
Tomasz Pawlus
Drohobyczka 62, 37-750 Dubiecko
tel. 506 129 962

Gospodarstwo Agroturystyczne „Stawiska” Ewa Żurawska
Drohobyczka 108 B, 37-750 Dubiecko
tel. 732 894 584

Gospodarstwo Agroturystyczne „Pod lasem”
Olga i Bogdan Tuccy
ul. Źródłana 8, 37-741 Dybawka
tel. 16 671 83 07, 668 575 026, e-mail: olatucka@wp.pl
www.podlasem.net

Gospodarstwo Agroturystyczne „Domek nad Sanem”
Jerzy Pisarski
Krasieczyn 184, 37-741 Krasieczyn
tel. 600 967 287

Gospodarstwo Agroturystyczne „Modryna – Ranczo”
Anita Łać
Zalesie 8A, 37-741 Krasieczyn
tel. 600 289 960

Gospodarstwo Agroturystyczne Waldemar Zastrowski
Prałkowce 349, 37-741 Prałkowce
tel. 16 675 78 53, 502 037 429

Gospodarstwo Agroturystyczne „Jantar”
Mieczysław Narożnowski
Tarnawce 5, 37-741 Tarnawce
tel. 696 165 417

Gospodarstwo Agroturystyczne Bożena Holicka
ul. Przemyska 10, 37-741 Dybawka
tel. 606 876 316

Gospodarstwo Agroturystyczne Elżbieta Motyl
ul. Przemyska 10, 37-741 Dybawka
tel. 669 348 242

Gospodarstwo agroturystyczne „Za Zamkiem”
Danuta i Bogusław Fedyk
Krasieczyn 219, 34-741 Krasieczyn
tel. 784 624 841, 662 770 799
www.krasieczyn-noclegi.pl

Gospodarstwo Agroturystyczne „U Jadzi”
Jolanta Korzeniowska, Jadwiga Grymanowska
Pikulice 150, 37-733 Przemyśl
tel. 16 672 02 81, 600 791 716

Hotel „Dwór Wapowce”
Wapowce 78 A, 37-700 Przemyśl
tel. 16 671 06 72
e-mail: dworwapowce@poczta.fm
www.dworwapowce.com.pl

Hotel „Zamek Dubiecko”
ul. Zamkowa 1, 37-750 Dubiecko
tel. 16 651 10 58
e-mail: recepca@dubiecko.com
www.zamek.dubiecko.com

Zespół Pałacowo-Zamkowy w Krasieczynie
Krasieczyn 179, 37-741 Krasieczyn
tel. 16 671 83 16
e-mail: hotel@krasieczyn.com.pl
www.krasieczyn.com.pl

Uczniowski Klub Jeździecki
Łuczyce 87, 37-705 Przemyśl
tel. 600 352 904
www.ukjfortluczyce.pl

Stadnina Koni Stubno Michał Weresiński
Stubno 236, 37-723 Stubno
tel. 694 441 965, 600 827 750
www.stadninakonistubno.pl

fot. Damian Bobrowicz

Рафтингові сплави на галярах – Улянув

Унікальною атракцією Підкарпатської та низинної ділянок Сяну є сплави на традиційних човнах – галярах. Історія флісацьких сплавів в Улянові сягає 1616 року, коли тут був порт та працювали човнобудівні майстерні, де ремонтували човни різного тону. Після будівництва численних зернохосовищ Улянув став важливим річковим портом для величезних територій Поділля, Белзької та Червенської земель, звідки до Гданського сплавливали деревину та інші товари. Тоді Улянув називали галицьким Гданськом. Із часом, коли змінилася лоція Сяну і з'явилися інші можливості перевезення вантажів, сплави зникли. З 1993 року традиція флісацьких сплавів відроджується, але це лише туристична атракція, можливість культивувати багату культуру флісаків та реклама регіону. Організовані флісацькі сплави проводяться за обраними маршрутами з Улянова - вниз або вгору по Сяні і тривають – залежно від обраної пропозиції - від однієї до кількох годин. Сплав, залежно від напрямку, починається або закінчується із використанням двигуна. Під час рафтингу туристи можуть дізнатись про історію та традиції флісацьких сплавів, крім того, можна замовити музику традиційного флісацького гурту та дегустацію типових флісацьких страв. Деякі фірми організовують курси моторного

керманіча та отримання ліцензії навігації на внутрішніх водних маршрутах. Повна пропозиція знаходиться на веб-сайтах www.fsulanow.pl та www.flisacy.net.

Сплави починаються в Улянові, біля причалу що належить гміні і знаходиться поруч зі стадіоном, або з приватного причалу Мечислава Лабенцького, розташованого на 100 метрів нижче, на правому березі річки Сян. Сплав відбувається або вгору по річці до села Кшешув, або вниз – до с. Зажече. Якщо рівень води вищий, можна сплавлятися по річці Танев до водного порогу. Маршрут Кшешув–Нісько рекомендується також для сплавів на байдарках. Він легкий, можна там організувати сімейні сплави.

Кшешув–Нісько – опис траси довжиною 25 км, тривалість подорожі: 4-5 год (байдаркою або галярою, залежно від варіанту маршруту)

► 60,4 км – Кшешув – початок сплаву за мостом з правої сторони, поворот з вулиці Почтова на стоянку біля гірськолижного підйомника „Złoty Stok”, біля спортивного майданчика на березі Сяну, нижче за течією – піщані мілини, де можна купатися;

- ▶ 56,6 км – Жендзіни - ділянка різноманітна, мальовнича, на берегах поля, луки та ліси; піщані мілини в умовах маловоддя можуть ускладнити сплав біля берегів, течією можна пройти без виходу з байдарки;
- ▶ 54,5 км – Беліни –переправа човном дорогою до Рудника, на правому березі в лісі гарний кемпінг із лавками під дашком;
- ▶ 53,5 км – гирло струмка Шимек на правому березі;
- ▶ 51, 2км – Рудник над Санем – столиця польського лозоплетіння, на лівому березі – устя потоку Рудна, нижче за течією, по дорозі до Улянова - кілька островів та піщаних мілин – ділянка мальовнича;
- ▶ 46,5 км – Улянув – міст на дорозі до Рудника, за мостом на правому березі гмінний причал галяр, вихід до води на стоянці поруч зі стадіоном;
- ▶ 46,8 км – приватний причал галяр Мечислава Лабенцького–організаціясплавівнагалярах,обладнаний кемпінг; учасники багатоденних сплавів можуть тут переночувати, внизу - широкий піщаний пляж;
- ▶ 45,5 км – гирло річки Танев, оглядовий мис;
- ▶ 42,5 км – Пшендзель – гирло струмка Стружанка;
- ▶ 41,8 км – Нова Весь – залізничний міст;
- ▶ 39,1 км – Зажече – автомобільний міст на трасі Жешув–Люблін, місце, де закінчуються флісацькі сплави, повернення до Улянова;

- ▶ 35,5 км – Нісько-Клижув – залізничний міст на трасі Стальова Воля-Пшеворськ, вихід до води 200 м перед мостом, з правої сторони, місце, де закінчуються сплави на байдарках.

На водному шляху від Кшешува до Нісько немає такої кількості пам'яток природи, як на верхній ділянці Сяну. Однак недалеко є заповідники та природничі маршрути, які варто відвідати:

- ▶ озеро Пнюв - водний заповідник, розташований у гміні Радомишль на березі Сяну, одне з останніх природних місць зустрічі водяного горіха, рослини, занесеної до польської Червоної книги як критично зникаюча;
- ▶ пізнавальна та природнича стежка Остоя Боброва в Ельні, гміна Нова Сажина;
- ▶ дидактична стежка в лісництві Затики біля Рудника над Сяном;
- ▶ природно-пізнавальна стежка в лісництві Копки біля Рудника над Сяном

Практична інформація – проживання

Ulanów

Gospodarstwa Agroturystyczne Bogumiła i Jerzy Nowaccy
(sezonowo)

ul. Sandomierska 31, 37-410 Ulanów

tel. 784 012 865

Gospodarstwa Agroturystyczne „Leśniczówka – Domek
w Lesie” Joanna Hołda, Maria Teclaff

Dąbrowica 1, 37-410 Ulanów

tel. 15 876 31 31, 781 963 383

www.domekwlesie.pl

Gospodarstwa Agroturystyczne „Grenlanda” Maja Celuch

Dąbrowica 19, 37-410 Ulanów

tel. 602 770 141, 606 676 336

e-mail: noclegi@grenlanda.com

www.grenlanda.com

Dom noclegowy

ul. Sandomierska 16, 37-410 Ulanów

tel. 505 433 139

Nisko

Zajazd „Pod Jesionami”

ul. Lubelska 1c, 37-400 Nisko

tel. 15 642 61 41

e-mail: podjesionami@gmail.com

www.zajazd-podjesionami.pl

Ośrodek Szkoleniowo-Wypoczynkowy „Tanew”

ul. Podlądzie, 37-410 Ulanów

tel. 15 876 36 29

e-mail: info@tanew.pl

www.tanew.pl

fot. Hilary Rup

Туристичні фірми і заклади, що організовують сплави на байдарках та рафтинг по річці Сян

Турист, який бажає ознайомитись із водним маршрутом на Сяні, має багатий вибір оренди водного спорядження та різноманітні пропозиції від туристичних фірм, що організовують сплави на байдарках і понтонах. Через привабливість маршруту та з огляду на кількість туристів, які відвідують регіон, більшість компаній працює в Бєщадах. Сплави на байдарках чи понтонах зазвичай проводяться за маршрутом від Сянока до Тирави-Сольної. Пропонуються також сплави на байдарках за індивідуальним замовленням за маршрутом Звезинь - Перемишль. Рівнинна ділянка Сяну є найменш популярним маршрутом через нижчу привабливість та лоцію ріки. Жодна з туристичних агенцій

не пропонує організацію сплавів з Перемишля до устя Сяну у Віслу. За традицією тут організовують сплави на галярах, які починаються з Уланова.

При розгляді пропозицій окремих організаторів виявлено, що більшість із них обмежуються реалізацією самого сплаву - доставка обладнання до місця відправлення та забезпечення зворотного трансферу. Для групових та шкільних поїздок пропозиція поширюється на перекус та кемпінг із багаттям. На час сплаву організатори надають інструкторів, гідів та рятувальників WOPR задля безпеки учасників.

Цікаві пропозиції мають туристичні агенції: „Pawuk” та „Dziki Bieszczady”, які поєднують водний туризм із вивченням природничих цінностей Бещад. Особливо цікаві є пропозиції т.зв. зеленої школи та шкільні екскурсії. Детальні пропозиції можна знайти на веб-сайтах офісів (www.wycieczki-bieszczady.pl, www.zie-bieszczady.com).

Ośrodek Wypoczynkowy „Zielona Polana”
Łączki 2, 37-750 Dubiecko
tel. 500 510 420
info@zielonapolana.com.pl
www.zielonapolana.pl

Biuro podróży „San Kajaki” Malik i Kurek
tel. 501 787 827, kontakt@san-kajaki.pl
www.san-kajaki.pl

Wypożyczalnia sprzętu wodnego Piotr Dobosiewicz
ul. Pasteura 35a, 37-700 Przemyśl
tel. 505 999 789, 512 125 969, przemysl_kajaki@op.pl
www.przemysl-kajaki.pl

Wypożyczalnia kajaków, spływy kajakowe Doliną Sanu
Michał Lorenc
tel. 503 007 362, 607 751 114, lorencogrody@onet.pl
www.kajaki-sanok.pl

Biuro podróży „ZielonyPonton.pl” Paweł Wójcik
ul. Bieszczadzka 5, 38-540 Zagórz
tel. 13 306 78 88, 697 075 795
www.zielonyponton.pl

Biuro podróży „Bieszczader”
Mokre 54, 38-542 Rzepedź
tel. 13 43 83 383, 667 707 999
biuro@bieszczader.pl
www.bieszczader.pl

Szwed Serwis Konrad Szwed
Podleszany 297, 39-300 Mielec
tel. 509 367 724, 518 182 634

Flisackie Spływy Mieczysław Łabęcki
ul. Podwale 17, 37-410 Ulanów
tel. 15 876 32 44, 607 063 578, 607 063 579
e-mail: labecki@fsulanow.pl
www.fsulanow.pl

Biuro Podróży „Dziki Bieszczady” Jakub Wałachowski
Nowosiółki 30, 38-604 Hoczew
tel. 697 718 163, 697 905 704, 781 091 014
e-mail: dzikiemieszczady@gmail.com
biuro.dzikiemieszczady@gmail.com
www.dzikiemieszczady.com

Biuro Turystyki Kulturowej „Pawuk” Anna Buk
Bieszczadzka 5, 38-540 Zagórz
tel. 13 06 78 88, 721 215 453, 697 075 795
e-mail: biuro@pawuk.pl
www.wycieczki-bieszczady.pl

Spływy kajakowe Waldemar Litwin
tel. 665 745 885
e-mail: waldemarlitwin1982@interia.pl
www.kajakiemposzkle.pl

Bractwo Flisackie pw. Św. Barbary w Ulanowie
Rynek 5, 37-410 Ulanów
tel. 608 667 775, 660 002 806
e-mail: flisacy@poczta.onet.pl
www.flisacy.net

Spływy kajakowe i pontonowe „Sanlis”
Wiśniowa 6, 38-500 Sanok
e-mail: biuro@sanlis.pl
www.sanlis.pl

fot. Mateusz Sejudo

Залучення учасників із обмеженими МОЖЛИВОСТЯМИ

Залучення до водного туризму людей із обмеженими можливостями реальне і рекомендоване, але все залежить від ступеня інвалідності, індивідуальних схильностей та здатності самостійно справлятися із можливими труднощами.

Через специфіку занять водними видами спорту участь людей із фізичними вадами у цьому виді діяльності дещо обмежена. Це пов'язано з необхідністю забезпечити повну безпеку учасників сплаву. Залежно від ступеня інвалідності, такі люди можуть брати участь у понтонних сплавах, що практикується на менш вимогливих ділянках. Організатори вимагають попередньої

інформації та присутності опікуна на всьому маршруті. Однак для людей, які користуються інвалідним візком немає перешкод для участі у сплавах. Організатори роблять це можливим, і це практикується. Після отримання попередньої інформації місця на плотях готуються належним чином, що дозволяє цим людям безпечно брати участь у сплаві. Також немає перешкод для участі людей із вадами зору та людей із вадами слуху в сплавах на понтоні, байдарці чи галярі.

fot. Krzysztof Zajęcowski

Пропозиція нових Туристичних продуктів

Введення пропонованих нових туристичних продуктів до пропозиції туристичних фірм вимагає їх затвердження та відповідної реклами. Беручи до уваги природничі цінності гір Бещади, Диновського та Перемиського передгір'я, зростаючу популярність та кількість маркованих велосипедних маршрутів, можна підготувати туристичні пакети, що поєднують водний та велосипедний туризм. Це вимагає від організаторів наявності відповідної кількості велосипедів та можливості їх транспортування. Особливо підходить для реалізації такого пакету середня ділянка Сяну – від Сянока до Перемишля. Водний шлях на цій ділянці простий, а вздовж річки проходить велосипедний

маршрут Green Velo. Пропозиція, що поєднує водні та велосипедні маршрути, може бути цікавою для організаторів шкільних екскурсій та для окремих туристів. Залежно від потреби, можна запропонувати 2-х або навіть 4-х денний пакет.

Зростає популярність кінного туризму. В Бещадах є кінні ферми, що пропонують кінні прогулянки. У цій місцевості також є велика кількість кінних маршрутів. У співпраці з фермою, туристичні фірми можуть збагатити свої пропозиції включаючи кінні прогулянки. Верхову їзду пропонує Бещадський клуб кінного туризму „Stanica” в Леско, Центр відпочинку та реабілітації

Жешувської єпархії „Caritas Myszkowce”, Центр гірського кінного туризму „U Prezesa” в с. Хмель та багато інших. Центр „Caritas Myszkowce” також пропонує заняття з екологічної та природничої освіти, якими можуть скористатися учасники зелених шкіл, шкільних екскурсій та індивідуальні туристи.

Цікавою ідеєю для збагачення пропозиції природничого туризму є освітні семінари, що проводяться Асоціацією „Ekoskop” з Жешува. Пропозиція адресована учасникам шкільних екскурсій та зелених шкіл і включає наступну пропозицію природничих та екологічних майстер-класів у формі відкритої майстерні з біорізноманіття⁶.

► *Фантастична мікроскопія, або екологічна лабораторія просто неба* – учасники збирають матеріал (воду та мул з річки для спостереження за мікроорганізмами – інфузоріями, амебами, водоростями, камінням із дна та водними рослинами для пошуку кишковопорожнинних, плоских черв'яків, комах, ракоподібних, павукоподібних, прибережних рослин), вони виловлюють водних тварин та організми, що населяють берег. Індивідуально або по двоє проводять аналізи та спостереження із використанням різних мікроскопічних технік та розпізнавання організмів на основі біологічних ключів, таблиць та довідників.

► *Дивовижна екосистема річки* – група знайомиться з екосистемою річки у вигляді дидактичних ігор та ігор з елементами спортивних змагань. Група може скласти харчову мережу річки Сан (авторський, надзвичайно ефектний, вертикальний, просторовий макет), складає мега пазли з хижакими басейну Сяну, бере участь у міні-екоолімпіаді про загрози річкової екосистеми побутовим сміттям. Експерт показує та обговорює виставку, присвячену цій темі.

► *Як довго сміття живе в річці* – учасники, розділені на невеликі команди, змагаються в екоолімпійських галузях: чемпіонат з перенесення PET-пляшок, діставання сміття з річки, хто швидше виловить та розсортує упаковки, прибори за своїм собакою, мисливці за батарейками, хто швидше побудує завод з утилізації сміття, одночасно вивчаючи наслідки засмічення річок.

Асоціація декларує можливість організації майстер-класів у будь-яких місцях вздовж річки Сян та бажання налагодити співпрацю з туристичними фірмами.

Цікавою пропозицією для туристів всіх вікових категорій можуть бути орнітологічні екскурсії. У Підкарпатському воєводстві живе багато видів птахів, у тому числі такі, які перебувають під охороною. Можливість спостерігати

⁶ Перечислені пропозиції і описи програми занять отримано по шляхом е-mail переписки з Об'єднанням „Ekoskop”.

за лісовими птахами: совою, дятлом, орлом, канюком та іншими, а також тими що живуть на березі Сяну: сірою та білою чаплею, чорним та білим лелекою, розпізнавання їх голосів або реєстрація тих звуків за допомогою різних медіа носіїв буде, безумовно, справжньою атракцією для туристів і збагатить природничу пропозицію туристичних фірм.

fot. Paweł Szymański

fot. Marcel Szpieg

Вступні висновки З інвентаризації Сяну

- ▶ Rzeka Річка Сян, за природничих цінностей Підкарпатського воєводства, має унікальний потенціал для подальшого розвитку водного туризму, адресованого як досвідченим, так і початківцям, а також сім'ям із дітьми.
- ▶ Навсійдовжині річки бракує достатньої інфраструктури для здійснення сплавів: причалів, пірсів, облаштованих кемпінгів з туалетами та сміттєвими баками.
- ▶ Через високі, важкодоступні береги та зміни рівня води слід побудувати стаціонарні каскадні платформи з пандусами для інвалідів.
- ▶ Необхідно маркувати маршрут та випустити сучасний путівник для сплавів на байдарках, із описом маршрутів, списком туристичних фірм та місць розміщення.
- ▶ Необхідно налагодити тісну співпрацю між організаторами водного туризму та Польським водним холдингом (PGW WP) з метою надання можливості довгострокової оренди землі, розташованої на березі Сяну, гарантуючої стабільність інвестицій у туристичну інфраструктуру та можливість отримання зовнішніх коштів. На думку туристичних фірм, існуюча співпраця з боку PGW WP є недостатньою.
- ▶ Керівникам гмін, через які протікає Сян, необхідно звернути увагу і усвідомити потенціал розвитку водного туризму та можливості розвитку даної гміни, які виникають із сусідства з річкою.
- ▶ Доцільно заохочувати органи місцевого самоврядування інвестувати в туристичну

інфраструктуру у сфері водного туризму та надавати можливість органам місцевого самоврядування отримувати кошти на будівництво та оновлення існуючої інфраструктури (приклад, що ілюструє проблему: труднощі громади Улянівських флісаків у зацікавленні місцевої влади та отриманні коштів на оновлення пристані для сплаву, яка через свій стан не може бути використана).

► Доцільно виділити кошти у воеводському бюджеті на розвиток водного та природничого туризму в регіоні. У гмінних бюджетах також не вистачає коштів, виділених на ці цілі.

► Для розвитку та реклами водного туризму доцільно створити фонд розвитку гмін, розташованих вздовж річки Сян, на основі залучення можливих коштів Європейського Союзу.

► Доцільно відновити та розробити призупинену програму *Błękitny San*.

► Для подальшого розвитку туризму на річці Сян необхідно організувати рекламу в загальнодержавних засобах масової інформації, зв'язаних із туризмом, та популяризацію товарів і туристичних пакетів, пропонує місцевою туристичною індустрією.

► Враховуючи природничі цінності територій, через які протікає Сан, їх культурне багатство, чисельність пам'яток та потенціал населення, після виконання вищезазначених рекомендацій водний туризм у регіоні може стати туристичною особливістю Підкарпаття.

Висновки з консультативної наради

Консультаційна нарада була організована Підкарпатською регіональною туристичною організацією. У зустрічі брали участь: організатори водного туризму на річках Сян та Стрвяж, представники місцевого самоврядування гмін, через які протікають річки Сян та Стрвяж, а також експерти, що розробляють стратегії для річок Сян та Стрвяж, та представники закладу *Wody Polskie*, що відповідає за гідротехнічну інфраструктуру та надає дозволи на

будівництво туристичної інфраструктури, надає дозвіл на оренду землі вздовж берегів річки.

Консультаційна зустріч мала на меті ознайомлення з коментарями до змісту надіслані раніше версії стратегії, і, можливо, її доповнення пунктами, запропонованим та надісланим організаторами туризму та представниками гмін. Під час зустрічі відбувся обмін досвідом відносно

організації водного туризму, а також було вказано на конкретні труднощі та проблеми в його організації. Зустріч дала можливість отримати відповіді від представників зкладу Wody Polskie щодо умов оренди або надання в оренду землі, необхідної для організації водного туризму на річці Сян. Учасники зустрічі представили пропозицію заходів, спрямованих на розвиток водного туризму на річці Сян та заходів у галузі його популяризації.

Питання, пов'язані з річкою Сян, обговорені під час зустрічі:

1. Доповнення змісту стратегічного документу існуючими туристичними об'єктами, базою розміщення та туристичними пам'ятками, розташованими в містах вздовж Сяну;
2. пропозиції розширення чи вдосконалення існуючої туристичної інфраструктури та зазначення місць, де таку інфраструктуру потрібно будувати з нуля;
3. співпраця із закладом Wody Polskie в галузі оренди берегів Сяну та процедур отримання дозволу на будівництво пірсів та причалів;
4. пропозиції щодо налагодження співпраці між органами місцевого самоврядування та підприємцями в галузі розвитку та реклами туризму в даній гміні;
5. створення Регіональною туристичною організацією Підкарпаття та гмінами, розташованими на річці Сян, спільного проекту з розвитку та реклами водного та природничого туризму на річці Сян, а також питання риболовного туризму та традицій флісацького сплаву.

До пункту 1. Представники туристичної галузі та гмін, присутні на засіданні, після ознайомлення зі звітом та презентацією, запропонували наступні доповнення.

fol. Dariusz Golis

База розміщення, організатори водного туризму
Pole namiotowe Ośrodek Turystyczny „Błękitny San”

ul. Plażowa 9, 36-065 Dynów

kontakt: Miejski Ośrodek Kultury w Dynowie

ul. ks. J. Ożoga 10, 36-065 Dynów

tel.: 16 652 18 06, 724 999 888

www.mok.dynow.pl

Організатори водного туризму

Zdzisław Pańczocho

ul. Ks. J. Ożoga 1, 36-065 Dynów

tel.: 502 242 135

Stowarzyszenie Turystyczno- Sportowe „Róża Wiatrów”

Przemysł, Puszkina 8/1, 37-700 Przemysł

tel.: 530 101 131

e-mail: roza.przemysl@o2.pl

www.roza-przemysl.pl

Варто зазначити зауваження директора Національного парку Бещади, який нагадав, що поки не буде побудована пристань в Тарнаві-Нижній, сплави на байдарках не можуть відбуватися.

До пункту 2. Вказано на відсутність базової туристичної інфраструктури на всій довжині Сяну та на необхідність побудови причалів, дашків та туалетів у наступних місцях:

- ▶ Сянок – нижче мосту, що веде до Музею народної архітектури,
- ▶ Загуж – водний каскад,
- ▶ Добра – поруч із автомобільним мостом (можливо),
- ▶ Улуч – біля пішохідного мосту,
- ▶ Вара – біля пішохідного мосту,
- ▶ Кшеменна – біля поромної переправи,
- ▶ Динув – біля центру „Błękitny San”,
- ▶ Рудник-Беліни – біля колишньої поромної переправи,
- ▶ Нісько – поруч із залізничним мостом.

Особливо важливо відкрити в Оструві біля Перемишля пропускну споруду для байдарок, що дозволить продовжити сплав до туристично привабливого Перемишля, що полегшить початок і закінчення сплавів у цьому місті.

Для безпеки та комфорту сплавів необхідно розмітити маршрут по всій довжині: позначити відстані, небезпечні місця та розмістити інформаційні стенди про історичні та природничі пам'ятники на маршруті.

Під час розробки вищезазначеної інвестиції необхідно вводити екологічні рішення, із врахуванням принципів урівноваженого розвитку.

До пункту 3. Під час зустрічі обговорено досвід співпраці з закладом Wody Polskie щодо використання та оренди землі

вздовж берегів Сяну та труднощі з отриманням згоди на будівництво причалів чи іншої туристичної інфраструктури.

Теми та висновки з обговорення:

- ▶ Під час обговорення зроблено заяву (підприємцями) до управління закладу Wody Polskie, сприяти діяльності яка ведеться підприємцями, сприяти та допомагати в організації водного туризму, а також краще співпрацювати у здійсненні інвестицій в інфраструктуру водного туризму – досвід на даний момент не є добрим (вказано м.ін. занадто довгий час погодження);
- ▶ зазначено, що для полегшення отримання згоди на оренду або використання берегів річки важливо, щоб можлива інвестиція відповідала плану просторового розвитку даної гміни;
- ▶ повідомлено, що отримання дозволу на оренду та будівництво інфраструктури залежить від розміру інвестицій (детальну інформацію можна отримати в Управлінні водозбору, що відповідає цій місцевості, та Управлінні водними ресурсами в Жешуві);
- ▶ вказано, що представники туристичної галузі повинні налагодити співпрацю із відповідними гмінами при плануванні своїх інвестицій та подати заявку на їх включення до планів просторового розвитку;
- ▶ запропоновано (інвесторами), що час обробки заявок, поданих до закладу Wody Polskie, повинен відповідати Адміністративному кодексу (нагадується, що зазвичай заявки розглядались навіть 2 роки).

До пункту 4. Під час дискусії зазначено необхідність співпраці між владою гмін та підприємцями в галузі організації туризму вздовж річки Сян.

Очікування та висновки підприємців:

- ▶ Гміни мають здійснити в туристичну інфраструктуру такі інвестиції, які сприятимуть веденню бізнесу;
- ▶ реклама гмін на веб-сайтах: розміщення інформації про діяльність підприємців та доповнення інформацією про визначні пам'ятки, розташовані в гмінах, що сприятиме активізації туристичного руху;
- ▶ спостерігається зростання зацікавлення туристів поєднанням водного туризму з велосипедним - підприємці подали заявку на визначення та організацію інфраструктури велосипедних маршрутів вздовж річки Сян, які доповнять існуючий маршрут Green Velo; запропоновано маркування маршрутів, обладнання зон відпочинку, підготувати та випустити водно - велосипедий путівник;
- ▶ місцева влада гмін, які розташовані вздовж водного маршруту, повинна включати інвестиції в інфраструктуру територій, що прилягають до річки Сян у плани просторового розвитку як відповідь на зростаючий інтерес до водного, природничого та риболовного туризму на річці.

До пункту 5. Підприємці та представники органів місцевого самоврядування вказували на відсутність достатніх фінансових ресурсів для необхідних інвестицій у туристичну

інфраструктуру вздовж річки Сян. Було запропоновано створити комплексний проект, що охоплює весь Сян, завдяки чому появиться низка інвестицій у туристичну інфраструктуру. Як провідну установу запропоновано Підкарпатську Регіональну туристичну організацію, а партнерами - органи місцевого самоврядування, розташовані на територіях вздовж річки Сян. Фінансові ресурси можуть надходити з фондів Європейського Союзу та власних внесків окремих суб'єктів. Зазначено великий туристичний потенціал Підкарпаття та необхідність популяризації регіону в Польщі та Європі.

Обговорено тему популяризації нової галузі туризму - риболовного туризму. Річка Сян славиться не тільки в Польщі, але і в Європі, завдяки своєму унікальному рибальству. В долині Сяну можна знайти багато заповідних видів, унікальних в світовому масштабі. Тут живе форель, харіус і форель струмкова (верхня частина Сяну). У водах Сяну відбувається нерест монументальної лососевої риби (дунайський лосось), а сам Сян є коридором міграції для підуста, де на ділянці, що з'єднує Сян і Ославу, можна спостерігати його вражаючий нерест. Особливим для рибальства є територія між Звезжинем та гирлом Гочевки, де в липні 2010 року проходив ХХХ Чемпіонат світу з нахлисту, та околиці Леско перед автомобільним мостом або територія у с. Слодне.

На Сяні біля Перемишля і вниз за течією аж до устя також водиться багато риби. Тут ловлять марену звичайну, амура, головеня, щуку, сома, судака та окуня. Спосеред макрофітофагів тут зустрічаються: короп, лящ, плотва, лин, карась та рибець.

Особливої уваги заслуговують унікальні традиції флісацького сплаву. Флісацьке братство з Улянова докладає зусиль, щоб внести традиційний сплав до списку Світової спадщини ЮНЕСКО, і це, мабуть, відбудеться в 2021 році. Єдина флісацька подія в Польщі - Сплав Блакитний Сян на маршруті Ярослав-Улянув, який щороку проводиться в перший тиждень липня, також заслуговує на популяризацію.

У зустрічі взяли участь представники таких органів місцевого самоврядування, підприємств та компаній: Мерія м. Стальова Воля, узей народної архітектури в Сяноку, RSFSp.zo.o., DwórKombornia****, Мерія Жешува, Туристичне агентство „PAWUK”, Арборетум та заклад фізіографії в Болестрашицах, Мерія Ярослава, Муніципальний культурний центр у Руднику над Санем, Місцева туристична організація гір Бещади, Управління гміни Дубецько, Підкарпатський сільськогосподарський консультативний центр у Богухвалі, Мерія Перемишля, Управління маршала Підкарпатського воєводства, Департамент промоції, туризму та економічного співробітництва, Санаторій П'яст

Івоніч Здруй, Підкарпатський фонд розвитку sp.z o.o., Туристична агенція „San Kajaki” Malik i Kurek, Флісацьке братство Уляновської землі, Туристично-інформаційний центр в Тарнобжегу, овітове староство в Леско, Повітове староство в Лежайську, овітове староство в Нісько, Управління гміни та м. Рудник над Санем, Повітове староство в Лежайську, Мерія Динова, Повітове староство в Сяноці, Повітове староство в Пшеворську, Леський замок, міна та місто Улянув, OW „Diabla Góra - Bieszczady”, правління гміни в с. Дидня, Управління повіту в Любачуві, Гміна Леско, Замково-парковий комплекс у Красічині, Гміна Загуж, Інформація Центру культури та промоції в Ярославі, Місцева туристична організація Бескид Ніскі, Туристично-інформаційний та освітній центр - Національний парк Бещади, Фірма „Turkula” Кароліна Ківіор, Управління гміни Кшешув, Прокат та сплави на байдарках долиною Сяну - Kajaki-sanok.pl - М. Logenc, туристично-культурний інформаційний центр у Лежайську, Асоціація туристичних гідів Карпат, ещадська школа ремесел, Ресторан „U Schabiskiej”, Державне водне підприємство Wody Polskie.

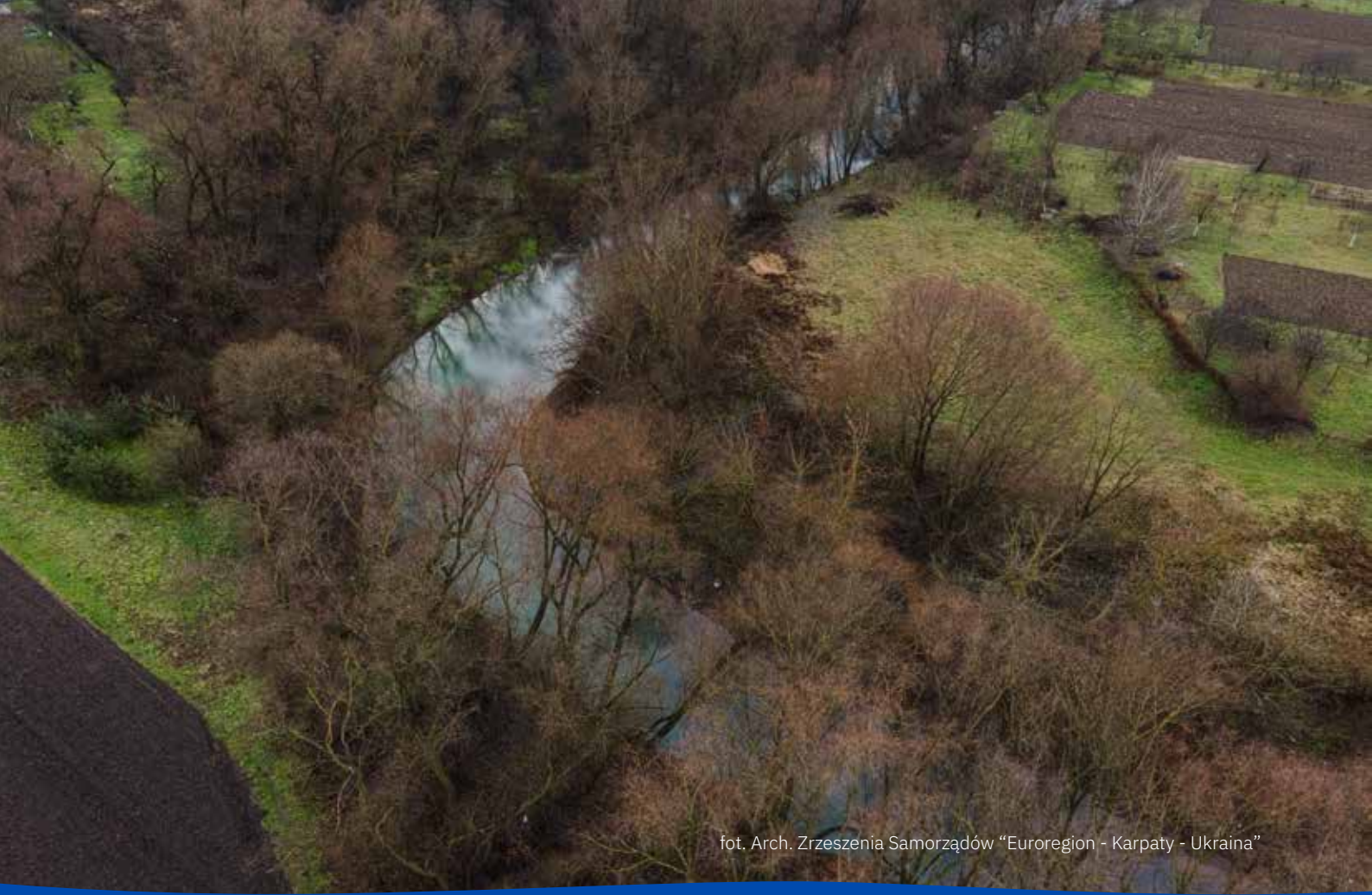

fot. Arch. Zrzeszenia Samorządów "Euroregion - Karpaty - Ukraina"

Strwiąż. Odgłosy natury

Audytorystyczny

opracowanie:
Nataliia Savka
Taras Biloszycki
Sofia Stupko

fot. Arch. Zrzeszenia Samorządów "Euroregion - Karpaty - Ukraina"

Загальна характеристика річки Стрв'яж

Стривігор або Стрв'яж (пол. Strwiąż) — річка в Середніх Бескидах (Польща) і на Передкарпатті (Україна), в межах Старосамбірського і Самбірського районів Львівської області. Ліва притока Дністра (басейн Чорного моря).

Протяжність річки – 94 км (з них на території України — 77 км), площа басейну 926 км². Переважна ширина річища 10–20 м. Похил річки 4,4 м/км. Долина здебільшого коритоподібна, завглибшки 30–40 м. Заплава завширшки 1,5–2 км. У нижній течії річка обвалована.

Стривігор бере початок на висоті приблизно 500 м у низькогірських Бескидах, що у Польщі, в околицях міста Устрики Долішні. Пливе на північний схід і (частково) на

схід, в околицях Самбора виходить у Верхньодністровську улоговину, в околицях села Загір'я приймає свою найбільшу притоку Болозівку (ліва, довжина 44 км), повертає на південний схід і в околицях села Долобова впадає у Дністер.

Основні притоки: ліві: Лодинка, Струга, Болозівка; праві: Ясінька, Стебник, Рудавка, Сушиця, Ясениця, Яруга, Млинівка, Дубрівка.

На річці розташовані міста Устрики-Долішні (PL) та Хирів (UA).

fot. Arch. Zrzeszenia Samorządów "Euroregion - Karpaty - Ukraina"

Інвентаризація території річки Стрв'яж

Здійснення будь-яких подорожей по річці Стрв'яж можливе тільки з с. Бісковичі. Хоча навіть за таких обставин сплав супроводжуватиметься значними складнощами і труднощами. Стрв'яж річка в'юнка і маловодна, при чому водність в значній мірі обмежена меліоративним забором води. Береги високі, подекуди висотою до 4 метрів, з кутом нахилу до 80 градусів, порослі ожиною і кропивою, подекуди борщовиком. Вихід на такі берега утруднений, а інколи і неможливий. По берегам велика кількість дерев, що гіллям перекривають майже всю річку, утворюючи так звані "гребінці". Проходження даних перешкод потребує певних технічних умінь і супроводжується об'єктивною небезпекою для учасників. Особливу складність для судноплавства являють собою боброві завали, найбільший

з зафіксованих мав протяжність 20 метрів. Всього на ділянці Бісковичі- Долобів нарахували більше 30 плотин і завалів, проходження яких з води неможливе.

Окрім природних перешкод, зустрічаються численні антропогенні перешкоди - кладки, організовані місцевими жителями. Як правило, це великі зрубані дерева, що лежать на висоті менше метра над водою.

На маршруті зафіксовано 3 стихійні поромні переправи, троси і шнурки, якими прикріплені пороми можуть теж розглядатись як перешкода.

Річка є достатньо мілкою. Мілин небагато і вони чергуються з доволі глибокою течією. Але слід враховувати, що це спостереження як на незвично дощовий червень. В засушливий період (липень і серпень) прохід по Стрвяжу неможливий.

Особливий естетичний дискомфорт під час мандрівки створюють смітєві завали, які спостерігаються біля кожної плотини, а також стічні води з найближчих фермерських господарств. Стічні води в правій притоці р. Млинній мали стійкий сморід неорганічного походження, що розповсюджується на протяжності близько 200 метрів від точки злиття (За приблизною оцінкою в р.Стрвяж щодоби надходить 4500-4750 м3 недостатньо очищених стоків, серед основних забруднювачів - комунальні та сільськогосподарські підприємства, Воютицький спиртзавод та місцеві домогосподарства).

Фактично весь маршрут слід будувати від моста до моста, адже це єдині підходи до води. Деякі мости в руслі мають завали будівельного сміття, що теж викликає певні застереження.

Найбільш комфортними для водної мандрівки були відрізки: с. Бісковичі – с. Бабино, с. Бабино – с. Чернихів, с. Луки – с. Долобів.

Найскладнішим для проходження був відрізок маршруту с. Чернихів – с. Луки.

Для розуміння технічної складності проходження маршруту надаємо опис мандрівки:

- ▶ Бісковичі – Заріччя -2 км. Тривалість 1 година 40 хв;
- ▶ ВБісковичі – міст 4 км. Тривалість 2 години 30 хв;
- ▶ Бісковичі – Бабино 10 км. 5 обносів, 1 волок;
- ▶ Бабино – Чернихів 10 км. 7 обносів, 1 волок;
- ▶ Чернихів – Луки 4 км, тривалість 3 години 30 хв. 11 обносів, при цьому цей маршрут автомобільним транспортом долається за 6 хвилин;
- ▶ Луки-устя рік 6 км, тривалість 2 години, 1 обнос і 1 волок;
- ▶ Долобівська гребля, 7,5 км.

Завершується маршрут на Долобівській греблі, що на річці Дністер. Гребля це бетонна споруда, непридатна для проходження плавзасобами з м'якою оболонкою через виступи арматури в її стіні.

Таким чином річку не можна віднести до рекреаційних маршрутів доступних для туристів початківців. Сплави на рафтах і багатомісних катамаранах неможливі, через їх вагу і габарити, рекомендоване використання катамаранів двомісних, байдарок, а особливо SUPів і каяків.

З переваг маршруту слід вказати багатий тваринний світ (Стрв"яз одна з найбагатших рибою річок Львівської області, серед рідкісних видів риб – марена Валецького, занесена до Червоної книги України, тут також можна побачити скопу, скельного голуба та видру), недоторканість природи на деяких ділянках річки і діяльність бобрів. Також маршрут легко обслуговується автомобільним транспортом, більшість багатогодинних переходів на плавзасобах долаються машиною супроводу за лічені хвилини.

Маршрут бідний на краєзнавчі об'єкти. До них можна віднести умовно церкви: церква Різдва Пресвятої Богородиці у Хирові 1846 року, храм Онуфрія Великого у Бісковичах - теперішня будівля постала у 2009 р. на місці зруйнованої 2008 дерев"яної церкви початку XVIII століття, збудованої на підмурівках церкви XVI століття, костел святого Івана Хрестителя у Бісковичах (1907 р), церква Івана Богослова у Бабині (1902 р.), церква Преображення Господнього у Загір"ї (1931 р.).

та подекуди цвинтарі. Краєзнавчі об'єкти водних маршрутів повинні розташовуватись в межах одного кілометра від водойми, інакше час на перехід буде не сумісний з часом проведеним на воді. На жаль, таких об'єктів у близькому розташуванні до ріки відсутні. Хоча в прибережних селах

подекуди збереглись старовинні хати в дуже хорошому стані, але їх вивчення і каталогізація потребують окремого дослідження.

Для уможливлення туризму слід здійснити ряд інвестиційних кроків. Зокрема недопустимим є розбір плотових гатей. Очевидна необхідність створення волокових виходів, а це ландшафтні роботи зі всіма можливими природоохоронними обмеженнями. Також в місцях стихійних кладок слід змонтувати підвісні мости. Для збору сміття необхідно влаштувати сміттєзбиральні гамованки.

Пристані, прокатні пункти, кемпінги і хостели на маршруті відсутні. Спорудження принаймні кемпінгових зон є необхідним біля мостів. Фактично кожен міст має природно сформовані ділянки для облаштування кемпінгів, залишилось їх тільки облаштувати.

Найближчі організації, що можуть забезпечити прокат або організацію сплаву по цьому маршруту знаходяться в НСОУ "Пласт" (м. Львів та м. Миколаїв (Львівської області) і ЛМГО "ТСК "Манівці" (с. Березина Миколаївського району Львівської області).

fot. Arch. Zrzeszenia Samorządów "Euroregion - Karpaty - Ukraina"

Пропозиції нових туристичних продуктів – Стрв'яз

Щодо можливості організації туристичних продуктів можливою є організація:

- ▶ одноденних водних турів за маршрутом с. Бабина – с. Чернихів,
- ▶ комбінованих велосипедно-водних мандрівок за маршрутом с. Лопушниця – с. Бісковичі (велосипедний відрізок) та с. Бісковичі – с. Бабино (водний відрізок),
- ▶ водна мандрівка по річках Стрв'яз та Дністер (с. Луки – с. Чайковичі).

З огляду існуючий стан інфраструктури організація подорожей для осіб з інвалідністю на вказаних вище маршрутах на даний момент недоцільна.

Знакування маршрутів без їх технічної підготовки до сплавів є передчасним і може розглядатися лише як один з елементів комплексу заходів.

Ділянка с. Бісковичі – с. Бабино протяжність – 16 км

На цій ділянці – Стрв'яз це вузька і в'юнка річка з високими берегами (подекуди висотою до 4 метрів та кутом нахилу до 80 градусів), порослими ожиною і кропивою, подекуди борщовиком. Часто тут трапляються дерева, що перекривають гіллям майже всю річку, утворюючи так звані “гребінці” (які можуть становити утруднення та небезпеку для учасників). Крім того складність для судноплавства створюють собою боброві завали (протяжністю до 20 м), низькі кладки та містки. Однозначними перевагами маршруту є багатий пташиний світ, недоторканість природи на окремих ділянках річки і можливість побачити боброві гаті.

fot. Arch. Zrzeszenia Samorządów "Euroregion - Karpaty - Ukraina"

Перелік висновків та рекомендацій після консультативної зустрічі з представником туристичної галузі в регіоні

У сучасному стані Стривігор не може розглядатись як ріка для рекреаційного водного туризму (складні виходи до/з води, велика кількість завалів, гатей, нависаючих гілок, низьких кладок та містків ускладнюють прохід та роблять його небезпечним для непідготовлених туристів).

Прокладання водних маршрутів на Стривігорі та підтримка їх у придатному для проходження стані потребуватиме вкладення значних ресурсів (фінансових, людських, часових). Крім того, у регіоні досить багато інших річок, популярніших серед туристів (Дністер, Стрий, Опір).

Велика кількість сміття вказує на необхідність проведення кампаній з прибирання акваторії та роз'яснювальної роботи

серед місцевого населення (прикладом можуть слугувати аналогічні акції, що регулярно проводяться на території Польщі на витоках річки).

Потенціал річки криється у багатстві її тваринного світу - тут можна розвивати природничий туризм (наприклад, birdwatching). Однак такий вид туризму наявності кваліфікованих гідів-орнітологів та є досить нішевим.

Зростання відвідуваності річки потенційно двосторонньо впливатиме на її екологічний стан - збільшення кількості відвідувачів може призвести до збільшення шумового забруднення (що може негативно впливати на тваринний світ екосистеми річки), з іншого боку для підтримання

зацікавленості туристів надавачі послуг (організатори сплавів, надавачі послуг прокату, проживання, харчування) зацікавлені у чистоті та привабливості річки і організують екоакції з прибирання акваторії мандрівок та підвищення екологічної свідомості мешканців прибережних населених пунктів.

Для доступу туристів до річки необхідні зручні точки спуску на воду/виходу (у форматі плавучих пристаней, спускових жолобів для човнів, терасних спусків), однак при їх проектуванні необхідно враховувати водність річки, протиповеневі заходи та інші аспекти впливу на навколишнє середовище.

fot. Zrzeszenie Samorządów “Euroregion – Karpaty – Ukraina”

Резюме

Робота експертів, тобто проведення інвентаризаційних робіт на річках Сян та Стрвяж у рамках проекту „Звуки природи”. SlowRivers - практичний пакет туриста, реалізовані спільно польською та українською сторонами, був спрямований на діагностування можливостей організації та розвитку перспектив водного туризму на згаданих річках. Було проведено інвентаризацію - із польської сторони – річки Сян, з української – річки Стрвяж - з урахуванням: маркировки на річках, існуючих гідротехнічних споруд та туристичної інфраструктури. Під час проходження річок експерти розглянули поточний хід та стан річок Сян та Стрвяж, природні умови та можливі існуючі перешкоди (затори, повалені дерева тощо).

Після перевірки та порівняння звітів було встановлено, що водний туризм успішно організований на Сяні, і одночасно ця річка має великий потенціал розвитку. Це виникає з характеру Сяну, природних умов, ландшафту та природничих цінностей. У попередні роки Сян охоплювався проектом *Błękitny San* завдяки якому був позначений водний шлях, випущений туристичний путівник, в деяких місцях побудована базова туристична інфраструктура.

Із огляду на загальну тенденцію все більшого зацікавлення туристів активним відпочинком (це підтверджують регіональні дослідження туризму), доцільно охопити Сян проектом, який передбачав би точне маркування водного

шляху та будівництво необхідної туристичної інфраструктури, враховуючи можливість використання його особами з обмеженими можливостями. Це збільшить привабливість річки та сприятиме популяризації Підкарпатського воєводства як місця здорового та активного відпочинку.

Через свій характер та природні умови річка Стрвяж нині не рекомендується для водного туризму. Високі береги та велика кількість перешкод у руслі річки унеможливають практику масового туризму. Через те, що неможливо організувати сплави на байдарках у районах, де протікає Стрвяж, там немає туристичних фірм, які б організували сплави. Після проходження цілої річки Стрвяж були визначені ділянки, які в майбутньому, після необхідних інвестицій, включаючи очищення русла, можуть бути використані для туризму.

Через свій характер та природні умови річка Стрвяж нині не рекомендується для водного туризму. Високі береги та велика кількість перешкод у руслі річки унеможливають практику масового туризму. Через те, що неможливо організувати сплави на байдарках у районах, де протікає Стрвяж, там немає туристичних фірм, які б організували сплави. Після проходження цілої річки Стрвяж були визначені ділянки, які в майбутньому, після необхідних інвестицій, включаючи очищення русла, можуть бути використані для туризму. Це ділянки: Бісковичі - Бабіна, Бабіна - Черніхув та Луки - Чайковичі (Стрвяж та Дністер).

Потенціал обох річок - це природа, особливо наявність багатьох видів птахів. Це створює можливість розвитку нової галузі природничого туризму - спостереження за птахами (спостереження за життям птахів під опікою кваліфікованого гіда-орнітолога).

Для розвитку та популяризації водного туризму на обох водних шляхах та посилення співпраці доцільно створити спільний проект, який також забезпечить фінансові ресурси для будівництва необхідної інфраструктури, тобто туристичних об'єктів, причалів та кемпінгів на річках: Стрвяж та Сян. Важливим для реалізації такого проекту буде залучення всіх органів місцевого самоврядування, через які протікають річки, так і підприємств та закладів, діяльність яких пов'язана з управлінням водою та туризмом або може мати на нього вплив: електростанції, промислові заводи, ферми тощо.

*Славомір Голомб
Мацей Набожний
Наталія Савка
Софією Ступко
Тарас Білошицькй*

Проект „Відгомін природи. SlowRivers – практичний пакет для туристів” в межах Програми транскордонної співпраці ENI Польща-Білорусь-Україна 2014-2020.

Фінансову підтримку для видавництва цієї книги надав Європейський союз в межах Програми Транскордонної співпраці Польща-Білорусь-Україна 2014-2020.

Відповідальність за її зміст несе виключно Підкарпатська Регіональна туристична організація і вона не може в жодному випадку вважатися віддзеркаленням позиції Європейського союзу або Спільного технічного секретаріату програми Транскордонної співпраці Польща-Білорусь-Україна 2014-2020.

PL-BY-UA
2014-2020

Funded by
the European Union

